

Bakalářská práce

2009

Veronika Chvostová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

**BUDDHISMUS DIAMANTOVÉ CESTY
S OHLEDEM NA LINII KARMA KAGJÜ**

Vedoucí práce: Mgr. Martin Klapetek

Autor práce: Veronika Chvostová
Studijní obor: Humanistika – prezenční
Ročník: IV.

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

15. června 2009

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Martinovi Klapetkovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 Buddhismus	8
1.1 Co je buddhismus?	8
1.2 Kdo je Buddha?	8
1.3 Čtyři vznešené pravdy	9
1.4 Historické formy buddhismu	10
1.4.1 Hínajána	10
1.4.2 Mahájána	11
2 Vadžrajána	12
2.1 Vznik vadžrajány	12
2.2 Rituální prvky vadžrajánové praxe	13
2.2.1 Mantra a mudra	13
2.2.2 Mandala	14
2.2.3 Púdžá	15
2.3 Vadžrajánový symbolismus – vadžra	15
2.4 Vadžrajánová cesta k osvícení	17
2.5 Vadžrajánové písemnictví	20
3 Tibetský buddhismus Karma Kagjü	22
3.1 Pronikání buddhismu do Tibetu	22
3.2 Kagjüpa – linie Karma Kagjü	24
3.3 Kdo je Karmapa?	27
3.3.1 16. Karmapa Rangdžung Rigpä Dordže	29
3.3.2 17. Karmapa Thinlă Thaje Dordže	29

3.4	Další představitelé linie Karma Kagjü	31
3.4.1	Kdo je Šamar rinpoče?	31
3.4.2	14. Šamar rinpoče Mipham Čhökji Lodö	32
3.4.3	Lobpön Cečhu rinpoče	33
3.4.4	Lama Ole Nydahl	35
4	Meditační praxe Buddhismu Diamantové cesty	40
4.1	Meditační praxe linie Karma Kagjü	40
4.2	Význam učitele	43
5	Rozvoj Buddhismu Diamantové cesty na Západě	46
5.1	Pronikání linie Karma Kagjü do západního světa	46
5.2	Buddhismus Diamantové cesty v České republice	48
	ZÁVĚR	53
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
	SEZNAM PŘÍLOH	58
	PŘÍLOHY	59
	ABSTRAKT	74

ÚVOD

V mé bakalářské práci bych vás ráda seznámila s tématem, které je zaměřeno na poznání buddhistického učení, konkrétně na „Buddhismus Diamantové cesty s ohledem na linii Karma Kagjü“. Tradice této linie pronikla také do České republiky, a tak mě samotnou lákalo, dozvědět se něco více o této škole tibetského buddhismu. Zajímalo mě, za jakých podmínek tato škola vznikla a jak dlouhá je její tradice. Chtěla jsem zjistit konkrétně, kdy a za jakých okolností se učení rozšířilo do světa nebo kdo se zasloužil o jeho přínos do Česka. Určitě zajímavé je i poznání meditace a jejího průběhu. Zejména otázka co meditace vlastně je, k čemu slouží a jaký mají buddhisté důvod k jejímu praktikování. Všechny tyto a mnohé další otázky byly hlavním motivem při psaní mé práce.

Zdá se mi, že Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü si na rozdíl od jiných buddhistických škol (nejen tibetských) velmi rychle prorazil cestu do západního světa. Ačkoli je učení této školy původem tibetské a šíří se v západních zemích teprve pár desítek let, dokázalo se bez větších problémů (samozřejmě také za pomoci angažovaných lidí) infiltrovat do společnosti a pevně zapustit své kořeny (zejména ve státech Evropy a Ameriky). Podle mého názoru je to důkaz toho, že i takto vzdálená učení jsou „západním lidem“ blízká a nabízejí jim alternativu jiného, ale svobodného způsobu života. Obecně je buddhismus charakteristický tím, že neuznává žádná příkázání či dogmata, naopak vše se zde řídí svobodnou vůlí člověka. To podle mého vede k tomu, že jeho obliba vzrůstá.

Buddhismus Diamantové cesty je velmi široké téma, a proto jsem se zaměřila pouze na jednu tradici tohoto buddhistického směru. Zaujala mě tibetská škola Kagjüpa, přesněji – do dnešních dob přeživší – linii Karma Kagjü. Struktura mé práce je následující. V úvodní části bych se ráda zaměřila na buddhismus samotný, jeho zakladatele a jádro této nauky. V následné kapitole představím nejmladší Buddhovo učení – Diamantovou cestu. Zde bych se věnovala tomuto směru z hlediska jeho vzniku, rituální praxe či symboliky. Také bych uvedla jeho čtyřstupňovou cestu k osvícení a základní literaturu. V další stati bych popsala vznik tibetské školy Karma Kagjü, charakterizovala její významné představitele

a nastínila pronikání buddhismu do Tibetu. Ve čtvrté části bych shrnula meditační praxi této školy a vysvětlila důležitost postavy učitele. Práci zakončuji kapitolou pojednávající o šíření Buddhismu Diamantové cesty linie Karma Kagjü v západním světě a také v České republice.

Cílem této práce by měla být charakteristika nejmladšího směru Buddhova učení, tj. Diamantové cesty, s ohledem na představení tibetské školy Karma Kagjü, jež má silnou základnu i v České republice.

Z dostupné literatury jsem volila autory věnující se jednak buddhismu obecně, jednak Diamantové cestě, jsou to především: K. Werner – *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu a Náboženství jižní a východní Asie*, E. Conze – *Stručné dějiny buddhismu*, také B. Knotková-Čapková – *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*, M. B. Wangu – *Buddhismus* nebo J. Snelling – *Buddhismus*. Dále jsem použila poznatky R. Beera – *Symbole tibetského buddhismu* nebo J. Kolmaše – *Tibet: Dějiny a duchovní kultura*. Z knih lamy Oleho Nydahla jsem využila především tituly *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení* a *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. Částečně jsem čerpala i z jeho knih *Čtyři přípravná cvičení: Ngöndro – první kroky v Diamantové cestě buddhismu*, *Moje cesta k lamům* a *108 otázek a odpovědí: Buddhova nauky v každodenním životě*. Informace jsem získávala i z religionistického časopisu *Dingir* a z časopisu *Buddhismus dnes*, který vydávají čeští buddhisté – stoupenci linie Karmu Kagjü. Kromě již zmíněných zdrojů jsem využila také internetové stránky věnující se buddhismu. Nejvíce jsem čerpala z českých stránek *Buddhismu Diamantové cesty linie Karma Kagjü* a ze stránek jednotlivých představitelů tohoto tibetského směru (např. ze stránek o *Olem Nydahlovi*, *17. Karmapovi*, *14. Šamarpovi* apod.). Poučné bylo osobní setkání s českobudějovickým praktikujícím buddhistou Janem Látalem.

1. BUDDHISMUS

1.1 Co je buddhismus?

Buddhismus představuje čtvrté nejrozšířenější náboženství světa, které ve všech jeho podobách vyznává téměř 300 milionů lidí¹. Jeho původ nalezneme v krizi, v níž se ocitlo indické národní náboženství, založené na posvátných knihách véd, v období kolem poloviny prvního tisíciletí př. K. V této době zaujalo přední místo učení SIDDHÁRTHY GAUTAMY (či Siddhatty Gótamy), později zvaného BUDDHA.²

1.2 Kdo je Buddha?

Buddha se narodil asi 563 př. K. v severní Indii jako princ Siddhártha Gautama a pocházel z významného rodu Šákjů (odtud jeho přízvisko ŠÁKJAMUNI, mudrc z rodu Šákjů).³ Mladý princ vyrůstal obklopen přepychem a až do svých devětatvaceti let poznal jen samou radost. Když poprvé ve svém životě opustil palác, setkal se ve třech po sobě následujících dnech s nemocí, stářím a smrtí. Napočtvrté spatřil potulného svatého muže, asketu, snažícího se dosáhnout osvobození.⁴ Hluboce ovlivněn tímto zážitkem se rozhodl opustit manželku JAŠÓDHARU, syna RÁHULU i dosavadní způsob života ve snaze dosáhnout osvobození z koloběhu znovuzrození a utrpení.⁵

Siddhártha putoval severovýchodní Indií, vyhledával svaté muže a mudrce a učil se od nich způsobům meditace. Nespokojen s dosaženými výsledky, obrátil

¹ Údaj přebrán z WANGU, M. B. *Buddhismus*. Praha: Lidové noviny, 1996, s. 9. Statistické odhady však nejsou jednotné. Někteří autoři, např. Robert S. Lester, uvádějí až 500 milionů buddhistů. Více v LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 14.

² Srov. WERNER, K. *Náboženství jižní a východní Asie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 59.

³ Srov. WANGU, M. B. *Buddhismus*. s. 16.

⁴ Srov. tamtéž s. 19.

⁵ Srov. tamtéž s. 19 – 20.

se k tuhé askezi. Šest let soustavně meditoval a jedl a pil jen tolik, aby se udržel při životě. Cíl ale stále nepřicházel, a tak se Siddhártha rozhodl, ukončit své sebetřýznění. Pochopil, že je potřeba udržet si čistou mysl a zdraví, vykoupal se a přijal misku s jídlem.⁶ K uspokojení dospěl až tehdy, když v meditaci pod stromem *bódhi* v Bódhgaji dosáhl po 49 dnech osvícení a stal se Probuzeným, tj. Buddhou.⁷

Své poznání zformuloval do učení (**dharmy**) a až do konce svého života jej předával svým posluchačům. Jeho první promluva, konaná v háji Isipatana u Benaresu, je nazývána **Roztočení kola dharmy**⁸ a obsahuje jádro buddhistického nauky, tzv. **Čtyři vznešené pravdy**.⁹ Buddha skonal ve věku 80 let a jeho poslední slova zněla: „*Vše stvořené je pomíjějící. Usilujte horlivě.*“¹⁰ Jeho ostatky byly rozděleny na osm dílů, nad nimiž jejich majitelé nechali vystavět pohřební mohyly zvané stúpy.¹¹

1.3 Čtyři vznešené pravdy

První vznešená pravda definuje veškerou existenci jako strast a utrpení. Druhá odhaluje příčiny tohoto utrpení a identifikuje je jako žádostivost po příjemných zkušenostech a zážitcích. Třetí se týká zániku strasti odstraněním žádostivosti a konečně čtvrtá pravda podává návod, tzv. **Vznešenou osmidílnou stezku**, jak dosáhnout odstranění tohoto utrpení.¹² Buddhova osmidílná stezka zahrnuje všechny oblasti lidského myšlení, usilování a konání. Usměňuje je za jediným cílem, totiž za dosažením osvobození. Lze ji stručně charakterizovat takto: správné nazírání, správné rozhodování, správná mluva, správné konání, správný

⁶ Srov. WANGU, M. B. *Buddhismus*. s. 20 – 21.

⁷ Srov. tamtéž s. 24.

⁸ Název přebrán z LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. s. 87. Wangu ve své knize *Buddhismus* nazývá tuto rozpravu obdobně, např. *Roztočení kola nauky* nebo *Promluva v Antilopím háji*.

⁹ Srov. LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. s. 87.

¹⁰ SNELLING, J. *Buddhismus*. 1. vyd. Ikar: Praha, 2000. s. 32.

¹¹ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 117.

¹² Srov. WERNER, K. *Náboženství jižní a východní Asie*. s. 76 – 77.

způsob živobytí, správné snažení, správné uvědomění a správné soustředění.¹³
Všechny tyto body jsou stejně důležité a měly by se rozvíjet současně.

1.4 Historické formy buddhismu

Buddhismus se šířil v různých kulturách, společnostech i mezi nejrůznějšími náboženstvími. Na základě toho lze rozlišit jeho tři hlavní směry: **hínajánu**, **mahájánu** a **vadžrajánu**.¹⁴

1.4.1 Hínajána

Hínajána¹⁵ neboli Malé vozidlo (též Malá cesta) je nejstarší buddhismus, jehož formy, učení a praktiky jsou nejbližší historickému Buddhovu učení.¹⁶ Stoupenci této školy ji nazývají *théraváda*, tzv. „učení starších“.¹⁷ Tento směr ctí Buddhu jako učitele, nikoli však jako nadlidskou bytost. K nirváně je podle jejích stoupenců možné dospět za pomoci vlastního úsilí a dodržováním přísných mravních pravidel. Ideálem théravádského mnicha je **arhat**, dokonalý mnich – světec, který po své smrti vstupuje do stavu nirvány^{18,19}.

Hínajánový buddhismus se rozšířil především na Šrí Lance, v Barmě, Thajsku, Kambodži a Laosu.

¹³ Členění převzato z WERNER, K. *Náboženství jižní a východní Asie*. s. 77 – 80.

¹⁴ Členění přebráno z SNELLING, J. *Buddhismus*. s. 33 – 34.

¹⁵ Toto poněkud opovržlivé označení si vymysleli představitelé mahájány neboli velkého vozu.

¹⁶ Srov. SNELLING, J. *Buddhismus*. s. 33.

¹⁷ Viz KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. s. 203.

¹⁸ Nirvána, doslova „vyvanutí“, „ustání“, je stav vysvobození, vyhasnutí, ukončení koloběhu znovuzrození. Nirvána představuje stav bez touhy a utrpení, nejvyšší dobro a blaženost.

¹⁹ Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 203.

1.4.2 Mahájána

Mahájána, též označovaná jako Velké vozidlo (nebo Velká cesta), se začala od původního buddhismu vydělovat zhruba v 1. st. př. n. l.²⁰. V průběhu šesti století se pak ustálila do podoby, kterou známe dnes. Mahájána ctí Buddhu jako nadlidskou bytost a jejím ideálem není arhat, ale postava **bódhisattvy**. Bódhisattva je altruisticky motivovaná bytost, jež odkládá svůj vstup do nirvány, dokud nebudou osvobozeny všechny žijící bytosti.²¹

Mezi nejoblíbenější a nejčastěji uctívané bytosti mahájánového buddhismu patří AVALÓKITÉŠVARA (bódhisattva soucitu), MAŇDŽUŠRÍ (bódhisattva moudrosti), AMITÁBHA (buddha moudrosti a milosrdenství) a MAJTRÉJA (buddha spojovaný s příchodem budoucího šťastného věku).²²

Co se týká samotného Buddhy, setkáváme se zde s pojmem **trikája** – učení o trojím těle Buddhy. Aby se Buddha mohl zjevit v různých místech a časech, má k dispozici tři zázračná těla: 1. **nirmánakáju** – pozemské tělo, 2. **sambhógakáju** – tělo blaženosti a 3. **dharmakáju** – tělo pravé podstaty, dharmy, jež je čistě abstraktní.²³

Velká cesta rozpracovala také pojem **prázdnoty, šúnjata**. „Prázdnota je základní charakteristikou sestavených věcí, tj. tohoto světa, kdežto jejich podoba i vlastnosti jsou pouze iluzorní, nemají žádnou objektivní podstatu, jsou pouze součástí řetězce podmíněnosti.“²⁴

Mahájána postupně zakořenila v Číně, Tibetu, Koreji, Japonsku, Mongolsku a ve Vietnamu.

²⁰ Údaj přebrán z LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. s. 7.

²¹ Viz KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 204.

²² Srov. WANGU, M. B. *Buddhismus*. s. 48 – 49.

²³ Srov. SNELLING, J. *Buddhismus*. s. 39.

²⁴ KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 204.

2. VADŽRAJÁNA

2.1 Vznik vadžrajány

Vadžrajána, doslova Diamantové vozidlo (nebo Diamantová cesta), je třetí a nejmladší větev buddhismu. Vznikla pravděpodobně kolem 5. století n. l. v severovýchodní a severozápadní Indii. Největšího rozkvětu dosáhla o tři století později, kdy jí indický mistr PADMASAMBHAVA uvedl do Tibetu.²⁵ Motivem ke vzniku byla reakce na strnulost klášterního života s určitou potřebou autenticity a prožitku.²⁶ V rámci toho se buddhistické hnutí vymanilo z úplné závislosti na mnišské obci a klášterních střediscích. Laický živel, který doposud fungoval jako podpůrné zázemí, se prosadil jako aktivní a tvořivý prvek.²⁷ Zpočátku se Diamantová cesta rozvíjela neformálně, což znamenalo, že se skupinky posluchačů shromažďovaly jen kolem charizmatického a nekonvenčního učitele. Později došlo k její kodifikaci ve spisech (zhruba od 6. – 10. st.) a následně se nevyhnula ani centralizaci v kláštorech. Počáteční vývoj však podpořil skutečnost, že do buddhismu začaly pronikat i spodní proudy lidové religiozity zahrnující různé okultní praktiky. Tyto praktiky byly často spojovány s magií, používáním kouzel, zařikáváním či různými rituály.²⁸ Vadžrajána do sebe vstřebala hluboce rozpracovanou symboliku světél a barev (ze SZ) a bohatou sexuální symboliku (ze SV), což tento směr obohatilo o určité specifické rysy (např. o esoteričnost, těsné propojení rituálu se všemi smysly, barvami, zvuky, tvary, gesty, vůněmi atd. nebo o bohatou a složitě rozpracovanou sexuální symboliku a její aplikaci v praxi).²⁹

²⁵ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 201.

²⁶ Viz KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 225.

²⁷ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 192.

²⁸ Viz tamtéž s. 192.

²⁹ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. 1. vyd. Brno: Jota, 1997. s. 222.

Vadžrajána se stala součástí buddhismu v Nepálu, Číně, Koreji či Japonsku. Největšího rozkvětu dosáhla ale v Tibetu.

2.2 Rituální prvky vadžrajánové praxe

Diamantová cesta je buddhistický směr vycházející z tradic tantrismu³⁰, který pracuje se složitými symboly, tajemnými texty a magickými rituály. Má pověst silné, ale zároveň nebezpečné duchovní cesty, po které může být zájemce proveden pouze po zasvěcení a s pomocí svého učitele (**guru**a, v tibetském buddhismu **lamy**). Cílem Diamantové cesty je během jediného života pomocí meditačních cvičení přetvořit tělo, mluvu a mysl v plně osvícený stav. Typické pro ni je recitování **manter**, vytváření a pozorování **mandal** a používání symbolických gest **mudra**.³¹

2.2.1 Mantra a mudra

Mantra³², v překladu doslova „nástroj mysli“, je popisována jako magická formule, posvátná slabika (popř. slabiky), slovo (popř. slova) či meditační průpověď. Původ tohoto slova se odvozuje buď z kořene *mantr* – mluvit, ve významu posvátného slova či modlitby, nebo z kořenů *man* – myslet, a *tra* – chránit, osvobodit. Obecně tedy znamená mantra slovo nebo průpověď s božskou či magickou silou, jejímž účelem je navození vyššího duševního stavu. Za podmínek, že správně meditujeme, jsou mantry chápány jako prostředek ochraňující naší mysl.³³

³⁰ Od toho vzniklo pojmenování vadžrajány jako **tantrajána** (Tantrické vozidlo) nebo **tantrický buddhismus**.

³¹ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 222.

³² Od tohoto pojmu je odvozeno další označení vadžrajány – **mantrajána**.

³³ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 196.

Nejčastější tibetskou mantrou je „**Óm, mani padme, húm**“, v překladu „**Óm, klenote v lotosu, húm**“, kterou je o pomoc žádán samotný bódhisattva Avalókitéšvara, patron Tibetu. V tantrismu jsou jednotlivé slabiky této modlitby spojeny s božstvy buddhovské pětice, tzv. dhjánibuddhy. Bílé ÓM symbolizuje Avalókitéšvaru, zelené MA Vairóčanu, žluté NI znázorňuje Akšóbhju, modré PAD Ratnasambhavu, červené ME Amitábhu a černé HÚM je Amóghasiddhi.³⁴

Zvláštním druhem manter je **dháraní** („nositelka“), což je invokace nauky či pravdy (a tedy absolutní skutečnosti, tj. dharmakája) s cílem zaktivovat vyšší síly, které z ní vyznačují. Zpravidla se formuje z tzv. semenných slabik, které nemají v mystickém (nebo transcendentním) jazyce zjevný význam. Texty to popisují tak, že se jedná o výroky Buddhovy na úrovni dharmakája.³⁵

Recitování manter se pojí s vizualizací a s prováděním symbolických gest rukama. Tato gesta zvaná mudra, doslova „pečeť, podpis, znamení“, pomáhají k aktivaci probuzeného vědomí.³⁶

2.2.2 Mandala

Mandala (příloha XI.), v překladu „kruh“, přeneseně „kraj“, je meditační předmět či obrazec různé velikosti, jenž se používá jako vizuální pomůcka při meditaci. Je to symbolické zobrazení kosmu, které má podobu symetrického diagramu (kruhu nebo čtverce s vnitřními kruhy). Představuje vesmír, ale také mysl a tělo jednotlivého člověka. V tantrismu mohou mandaly plnit i funkci rituálních schránek, jež mají určitou nadpřirozenou moc. Pak se na určité místo v obrazci kladou různé rituální předměty.

V centru mandaly se nalézá obraz Buddhy obklopený nižšími božstvy, jež jsou mezi sebou i vůči hlavnímu božstvu hierarchicky uspořádány.

³⁴ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 196.

³⁵ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 193.

³⁶ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 197 – 198.

Mandala existuje dvojrozměrná – na stěně, na zemi nebo na plátně (tib. *thangka*), či trojrozměrná ve tvaru pyramidy nebo kužele. K její výrobě se používají nejrůznější materiály. Nejčastěji ji však představuje obrazec z písku nebo rýže. V tibetském buddhismu se některé mandaly bezprostředně po vytvoření obřadně zničí, což má symbolizovat nestálost a pomíjivost veškerého samsárového dění. Zničení, a samozřejmě i vytvoření mandaly, probíhá vždy podle přesně vymezených pravidel.³⁷

„Tradicí přesně stanovená podoba mandaly svou základní strukturou připomíná palác, který má střed a čtyři brány ve čtyřech světových stranách.“³⁸

2.2.3 Púdžá

Všechny prvky (mantra, mudra a mandala) se rituálně pojí ve výkonu složitého obřadu nazývaného **púdžá**. Tento ceremoniál se může lišit podle účelu a tradice. Jeho interpretace je možná na několika úrovních. Cílem ideálního rituálu má být hluboký meditativní proces, respektive „zviditelněná meditace“. Vnitřně se jedná o zážitek ztotožnění se s příslušnými kosmickými silami a prvky osvětlení čili transcendentními buddhy a bódhisattvy.³⁹

2.3 Vadžrajánový symbolismus – vadžra

Základním symbolem Diamantové cesty je tzv. **vadžra**, tib. **dordže** (příloha XI.). Sanskrtský termín vadžra znamená „tvrdý“ nebo „mocný“ a jeho tibetský ekvivalent dordže překládáme jako „pán (*dže*) kamene (*dor*)“. Tento výraz zahrnuje nezničitelnou tvrdost a nádheru nejtvrďšího nerostu, diamantu.

³⁷ CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 195.

³⁸ Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 250.

³⁹ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 193.

„Buddhistická vadžra prvotně symbolizuje nezničitelnou, nepomíjející, neměnnou, nehybnou, nedělitelnou a neprostopnou absolutní realitu, již je probuzené buddhovství.“⁴⁰

V Indii byla vadžra původně nejdůležitější zbraní, tzv. hromoklínem, mocného boha INDRY, kterému umožňovala vládnout nad hromy a blesky. Buddha si jí údajně od něho vypůjčil a zahýbal její špice. Tím vznikla pokojná podoba vadžry – žezla. Buddhisté tedy rozlišují vadžry coby žezla a vadžry coby hněvivé zbraně (ty můžou být planoucí, případně sršící blesky).⁴¹

Ve vadžrajánovém buddhismu bývá vadžra nejčastěji zobrazována v podobě pětihroutého symbolu (tedy disku, z jehož středu vybíhají nahoru a dolů zakřivené paprsky). Mimo toho existují vadžry tří- nebo devítihrouté. Základním materiálem na jejich výrobu je kov. Tyto detailně propracované předměty jsou bohatě využívány při meditacích a rituálech, např. jako „předehra“ obřadů při vizualizaci božstev.⁴²

V tibetském buddhismu existuje mimo jiné tzv. **zkřížená vadžra** (skt. *višva-vadžra*, tib. *dordže gjadam*), která je symbolem neochvějnosti a stability. Ta je tvořena čtyřmi sesazenými hlavicemi vadžry, které vycházejí ze středové části do čtyř hlavních světových stran. Její střed bývá obvykle temně modrý a čtyři hlavice podle světových stran zdobí barva bílá (východ), žlutá (jih), červená (západ) a zelená (sever). Tyto hlavice znázorňují „čtyři aktivity nebo obřady“ tantry, kterými jsou: zklidnění (bílá), obohacení (žlutá), podmanění (červená) a ničení (modrá).⁴³

Mezi další rituální pomůcky patří zvonek, dýka, ruční bubínek damaru, zakřivený nůž, miska z lebky, trubka ze stehenní kosti a tantrická hůl khatvánga.

⁴⁰ BEER, R. *Symboly tibetského buddhismu*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2005. s. 105.

⁴¹ Srov. BEER, R. *Symboly tibetského buddhismu*. s. 105.

⁴² Srov. tamtéž s. 105.

⁴³ Srov. tamtéž s. 112.

2.4 Vadžrajánová cesta k osvícení

Vadžrajána nespolehá pouze na Vznešenou osmidílnou stezku (viz hínajána) a soucitné bódhisattvy (viz mahájána), ale praktikuje tzv. tantrickou jógu. Jedná se o cestu integrace, která se snaží zahrnout do duchovní cesty veškeré aspekty lidské činnosti a převést je na vyšší úroveň. Nirvána zde není chápána jako ochuzení, nýbrž jako očištění či umocnění. To se projevuje jak v rituální praxi, tak i v meditaci.⁴⁴

Do rituálu jsou aktivně zapojeny všechny smysly, které současně symbolizují mnohé aspekty života. Při rituálu je využíváno umění ve všech svých podobách, např. malby, sochy, hudba, tanec nebo zpěvné recitace veršů. Jiné smysly se uplatňují v rituálně prováděných úkonech, které zahrnují vonné látky, jídlo, nápoje či obřadná gesta s přímými doteky kultovních předmětů. Svou roli hraje i fyzické provedení **maithuny**⁴⁵ (popř. její meditativní vizualizace), které též může vést integraci.

Abychom mohli praxi účinně provádět, je třeba nejprve dosáhnout zasvěcení. To se obvykle skládá ze složitého symbolického rituálu a předpokládá předchozí přípravu v podobě disciplíny, studia a meditační praxe. Během zasvěcujícího obřadu učitel ústně předává esoterické učení a jisté metodické pokyny k praxi. Zachování tajnosti je přitom důležitým aspektem. Podle tradice není možné porozumět těmto naukám bez předchozího zasvěcení a vedení pomocí pokročilého učitele.⁴⁶

I tantrismus, ačkoli je považován za nejrychlejší cestu k osvícení, systematizoval své metody do čtyř stupňů:

⁴⁴ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 195.

⁴⁵ Maithuna je rituální, pohlavní spojení v pozici lotosového sedu praktikované v rámci tantrismu. Buddhovo ženskou partnerkou je v tomto spojení Pradžňapáramity, která v tomto případě představuje jeho transcendentální moudrost. Více o pozici maithuna v WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 194.

⁴⁶ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 195.

1. Krijá-jóga

Krijá-jóga má dvě úrovně, přičemž první je účast na veřejných rituálech se soustředěnou myslí. Tyto rituály jsou vizuálně vstřebány a jejich symbolismus se tak stane živou, byť i podvědomou součástí duševního proudu osobnosti. Na druhé úrovni se uchazeč po nižším zasvěcení naučí a denně provádí symbolický rituál příslušné školy. Později ho může aplikovat i za přítomnosti jiných uchazečů nebo jako službu prostým vyznavačům. Nezbytnou součástí každodenní praxe jsou i meditační sezení.

2. Čarjá-jóga

Čarjá-jóga zahrnuje praxi esoterního rituálu, který si uchazeč osvojí po vyšším zasvěcení. Praxi pak provádí denně o samotě nebo v přítomnosti stejně nebo výše pokročilých. Tento rituál se může lišit podle školy či učitele, ale vždy symbolizuje cestu k osvícení a její vnitřní stádia. Účinný je pouze tehdy, je-li prováděn se soustředěnou myslí, jak zdůrazňují zejména ústní instrukce učitele. Uchazeč si zdokonaluje vizualizační techniky, neboť rituál se provádí pod pečlivě sestaveným symbolickým oltářem nebo za použití mandalových diagramů.

3. Mahá-jóga

Mahá-jóga představuje pokročilý stupeň praxe pro jednotlivce, kteří v meditaci vyvinuli schopnost vizualizace do té míry, že již nadále nepotřebují vnější pomůcky. Často tedy zanechávají provádění rituálu pro svou vlastní potřebu. Základem vizualizační praxe je **mandala pěti dhjánibuddhů**⁴⁷ uspořádaná v rámci sekty podle vlastní volby. Buddha umístěný ve středu označuje Ádi Buddhu, který není na meditační úrovni (sambhógakája) přístupný.⁴⁸ Na nejvyšším stupni meditační realizace se odehraje proměna vizualizace na zážitek, ve kterém dojde ke ztotožnění

⁴⁷ Podrobné informace o mandale pěti dhjánibuddhů lze získat v WERNER, K. *Náboženská tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s.197 – 200.

⁴⁸ To znamená, že je nerealistické jakkoli zobrazit na nižší úrovni samotné buddhovství, jehož sídlo je dharmakája a které se níže promítá vždy jen skrze dhjánibuddhy. Toto pravidlo bylo v pozdějších staletích porušeno v některých tibetských sektách.

se zvoleným Buddhou. Meditující se tak sám nachází uprostřed mandalového systému dhjánibuddhů. Posledním krokem je vstřebání tohoto systému do sebe a následné vlastní „vyvanutí“ do prázdna na úroveň dharmakája.⁴⁹

4. Anuttara-jóga

„Anuttara-jóga je bipolární tantrická variace mahá-jógy v plném rituálním a meditativním provedení.“⁵⁰ Dhjánibuddhové zde mají jako protějšky ženské bódhisattvy, zvané dákyňe⁵¹. Východiskem je rituál, jehož základem je mandala (např. v provedení z barevného písku), na němž jsou v praxi „pravé ruky“ dhjánibuddhové se svými protějšky znázorněny symbolicky. Koná-li se púdžá před oltářem, je jejich znázornění na malbách obvykle v sexuálním spojení v lotosové pozici. Vyšší stupeň až po konečné vyvanutí je dokončen pomocí metody meditační vizualizace bez vnějších pomůcek. Pro praxi „levé ruky“ je typické, že púdžá zahrnuje i rituální požití ryb, masa a opojného nápoje, dále provádění symbolických gest nebo tělesných pozic a konečně nehybné pohlavní spojení (maithuna) v lotosové pozici. To vše jako výraz jednoty samsáry⁵² a nirvány.⁵³

Osobnostním ideálem vadžrajánového buddhismu je **siddha** („dokonalý“), bódhisattva s nadpřirozenými schopnostmi.⁵⁴ Siddhové se začali objevovat zhruba v 8. století a někteří obzvláště výjimeční získali titul **mahásiddha**. Tito dokonalí

⁴⁹ To neznamená ztotožnění se s Ádi Buddhou, nýbrž dosažení téže úrovně.

⁵⁰ WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 196.

⁵¹ Dákyňe je ženská ochránkyně tajných nauk, spojována s moudrostí.

⁵² Samsára, někdy taky sansára, je odvozena od slova „procházení, putování či proudění“. Je to proces opakovaných zrození a umírání v mnoha rozmanitých formách a podmínkách existence, globální proces bytí, koloběh životů a znovuzrození založený na karmě. Více o samsáře v CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 205 – 206.

⁵³ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 195 – 197.

⁵⁴ S pojmem bódhisattva s nadpřirozenými schopnostmi se setkáváme již mahájáně. Siddhové byli na rozdíl od bódhisattvů výjimeční tím, že za pomoci metod tantry dosáhli osvícení během jednoho života. Bódhisattva odkládá svůj vstup do nirvány, dokud nebudou vysvobozeny všechny bytosti.

tantrikové se vždy chovali poněkud nekonvenčně a často šokovali svým chováním i po osvobození.⁵⁵ Například létali vzduchem, přeměňovali bezcenné kovy ve zlato, přičarovávali chybějící končetiny apod. Lidé je považovali za probuzené bytosti, které proměňovaly různé činnosti v buddhovské skutky.⁵⁶ Tradice mahásiddhů byla přenesena Guru Rinpočem do Tibetu, kde se dochovala až do 12. století. Tradičně se uvádí, že tito mistři tvořili skupinu 84 mahásiddhů.⁵⁷

2.5 Vadžrajánové písemnictví

Na základě dochovaných textů je známo, že mahájána předávala své učení v **sútrách**, jež byly veřejně dostupné, a mohl si je obstarat každý, kdo o ně měl zájem. Dostatečně inteligentní člověk jim navíc bez pochyb porozuměl. Oproti tomu základní vadžrajánovou literaturou byly **tantry**, tajné dokumenty, určené jen hrstce vyvolených.⁵⁸ Vznikaly v průběhu 6. – 10. století a jednalo se o nesrozumitelné a nezasvěceným nepřístupné texty, které ke svému výkladu potřebovaly pokročilého učitele⁵⁹. Tantry byly rituální příručky (nebo soubory pokynů) popisující a vysvětlující různé techniky k dosažení probuzení.

Mezi nejvýznamnější tantry patří **Guhjasamádžatantra** („Spolek s tajemnem“) a **Kálačakratantra** („Rozprava o kole času“). **Kálačakratantra** je považována za nejnovější a nejpropracovanější tantrou pocházející z 10. století.⁶⁰

I tantry se tradičně považují za Buddhovo učení, s tím rozdílem, že Buddha je tajně sdělil pouze vybrané skupince učedníků.⁶¹ Tantry byly po celá staletí

⁵⁵ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 197.

⁵⁶ Srov. LOPEZ, D. S. *Příběh buddhismu: Průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. 1. vyd. Brno: Barrister & principal, 2003. s. 178.

⁵⁷ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 197.

⁵⁸ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 84.

⁵⁹ Jelikož se tantry držely v tajnosti, nebylo výuku možné zahájit bez zasvěcovacího rituálu nazývaného **abhišéka**. Takovéto zasvěcení žáka mistrem bylo určeno jak jednotlivci, tak existovaly i kolektivní zasvěcení. V průběhu takového obřadu předal učitel svému žákovi praktické metody a rady, jak dosáhnout osvícení.

⁶⁰ Srov. CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 222.

⁶¹ Srov. LOPEZ, D. S. *Příběh buddhismu: Průvodce dějinami buddhismu a jeho učení*. s. 175.

důkladně střeženy, proto i dnes jsou tyto esoterické nauky a praktiky velmi málo probádané.

3. TIBETSKÝ BUDDHISMUS KARMA KAGJŮ

3.1 Pronikání buddhismu do Tibetu

Šíření buddhismu do Tibetu probíhalo ve dvou etapách, známých jako „první (tibetsky *ngadar*) a druhé (tibetsky *chidar*) šíření dharmy“. *Ngadar*, živelnější vlna je spojována se jménem prvního, tzv. „náboženského“ krále SONGCÄN GAMPA (panoval v roce 627 – 650) a s jeho dvěma manželkami (čínskou princeznou WEN-ČCHENG a nepálskou princeznou THICÜN), které nechaly do tibetského hlavního města Lhasy přivést sochy Buddha. První klášter Samjä byl založen již v 8. století za panování druhého „náboženského“ krále THISONG DECÄNA (vládl v letech 755 – 797), který je považován za hlavního iniciátora prvního šíření buddhistické víry do Tibetu.⁶² Velkou měrou se na prosazení buddhismu podíleli indiští věrozvěsti, zejména věhlasný tantrický mistr PADMASAMBHAVA („Z lotosu zrozený“). Tento znalec rituálních praktik a magických věd si podrobil všechna božstva bönu⁶³ a učinil z nich ochránce buddhismu. Pozdější tradice přisuzuje mistrovi založení školy **Ňingmapa** („Stará škola“).⁶⁴ Často se také setkáváme s jeho označením jako *Guru Rinpoče* („Velezácny učitel“). Ve snaze o pokračování učitelské linie předal Padmasambhava své učení 25 žákům.⁶⁵ První vlna šíření buddhismu do Tibetu byla ukončena za vlády krále LANGDARMY (vládl v 838 – 842), který podporoval původní tibetské náboženství böň.⁶⁶ Po vraždě svého bratra

⁶² Viz KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 225.

⁶³ Böň je předbuddhistické původní náboženství Tibetu, obsahující prvky šamanismu a animismu.

⁶⁴ Pokladem pro učení a praktiky „Staré školy“ jsou tzv. „skryté poklady“ (**terma**), které údajně sepsal sám Padmasambhava a ukryl je pro budoucí použití, tj. „až doba uzraje“. Více o těchto textech v WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 618 – 619.

⁶⁵ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 613 – 614.

⁶⁶ Viz KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 225.

RALPAČANA (třetí „náboženský“ král panující v letech 815 – 838), Landarma neváhal likvidovat klášterní střediska, ničit svatyně a pálit texty.⁶⁷

Druhé, více organizované šíření buddhismu do Tibetu započalo koncem 10. století a je spojováno zejména s činností bengálského učence ATÍŠI (cca 982 – 1054).⁶⁸ Kromě zásluh za rozvoj buddhismu se Atíša zasloužil o rozšíření kultu uctívání ochránkyně a vykupitelky **Tára** (tibetsky *Dolma*).⁶⁹ Dále je autorem slavného spisu *Bódhipathapradípa* („Lampa na cestě k osvětlení“).⁷⁰ Atíšovo učení vyvolalo v zemi silnou reakci, jež vedla ke vzniku řady nových škol. Všechny směry, které vznikly až po jeho působení, byly svými stoupenci nazvány **Sarmapa** (neboli „Nová škola“).⁷¹ Konkrétně se jednalo o školy **Kadampa**,⁷² **Kagjüpa**, **Sakjapa** a nejmladší **Gelugpa**.

Během dlouhé historie Tibetu vznikala, rozvíjela se a dále členila řada náboženských linií. Své učení si Tibetané předávali z generace na generaci ve snaze zachovat původní tradici. Rozmanitost jednotlivých škol nám poukazuje na pestrost lidských bytostí, které ale spojovala cesta za stejným cílem, tedy dosažením osvětlení.

Z Tibetu se buddhistická víra dále šířila do Mongolska, Nepálu a Bhútánu. Své kořeny zapustila ale i v Rusku, konkrétně ve státě zvaném Burjatsko či v jihosibiřské Tuvě. Ve druhé polovině 20. století našel buddhismus své přívržence i v západních zemích, postupně pak po celém světě.

⁶⁷ Viz KOLMAŠ, J. *Tibet: Dějiny a duchovní kultura*. 1. vyd. Praha: Argo, 2004. s. 161.

⁶⁸ Viz KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. s. 225.

⁶⁹ Tára, doslova „Spasitelka“, je považována za emanaci bódhisattvy Avalókitéšvary. Ztělesňuje ženský aspekt soucitu a je velmi populárním ženským božstvem v tibetském buddhismu. Existuje 21 forem Tár, které se liší v barvě, pozici těla i jednotlivými atributy. Tára je obrazována buď v klidné, nebo zuřivé podobě. Nejčastěji formami jsou Zelená a Bílá Tára, manželky tibetského krále Songčana Gampa (jmenovitě Thicün a Wen-čcheng). Podrobnosti lze nalézt v CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 214.

⁷⁰ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 617.

⁷¹ Stoupenci nových – reformovaných – škol se chtěli odlišit od předreformních následovníků Padmasambhavy, a tak starý směr označili za Ňingmapa (též známá jako Červené čapky) a nové školy za Sarmapa.

⁷² Kadampa (neboli Škola „vázaná příkazy“) si na rozdíl od ostatních škol, které postupně rozšiřovaly své mocenské i politické ambice, nevytvořila pevnou centrální organizaci. Jako samostatná škola tedy zanikla, ale na přelomu 14. a 15. století na ni navázala nejmladší škola tibetského buddhismu Gelugpa (Škola vzorné ctnosti, též Žluté čapky).

Tibetský buddhismus obohacený o prvky tantrismu je označován jako vadžrajána, v překladu Diamantová cesta (nebo Diamantové vozidlo).

3.2 Kagjüpa – linie Karma Kagjü

Škola Kagjüpa, někdy označována jako „Škola ústní tradice“, je u nás i ve světě zastoupena především linií Karma Kagjü. Buddhisté Diamantové cesty v České republice rovněž navazují na tuto linii. Nyní tedy pojednáme o historii, struktuře a představených této tradice. Ostatní školy tibetského buddhismu ponecháme stranou.

Kagjüpa patří mezi mladší buddhistické školy, jež započaly svou aktivitu ve druhé vlně šíření buddhistické víry do Tibetu. Je jednou ze čtyř hlavních škol⁷³ buddhismu Diamantové cesty a její původ sahá až k historickému Buddhovi Šákjamunimu. Tato škola klade důraz na meditační praxi a přímý přenos prožitku podstaty mysli z učitele na žáka. Od 12. století je řetězec linie udržován jednotlivými inkarnacemi *Karmapů*.⁷⁴

Kagjüpa má svůj počátek u velkého jogína TILOPY (příloha I.), tedy více jak 200 let před první inkarnací Karmapy. Tilopa získal čtyři předání (transmise)⁷⁵ a ovládl je. První, skládající se ze dvou tanter (*Sangwa düpa* a *Denšhi*), obdržel od NÁGARDŽUNY. Tato transmise obsahovala také meditační praxe *Iluzorní tělo* (tib. *gjuju*) a *Přenos vědomí* (tib. *phowa*). Druhé předání, které zahrnovalo tantru *Gjuma čenmo* a meditaci *Vědomé snění* (tib. *milam*), získal od NAGPOPY. Třetí transmise pocházela od LAWAPY a skládala se z tantry *Demčog* a meditační praxe *Jasně světlo* (tib. *ösel*). Čtvrté předání Tilopa dostal

⁷³ Jako další velké školy tibetského buddhismu jsou uváděny Ňingmapa, Sakjapa a Gelugpa.

⁷⁴ Šrov. Linie Karma Kagjü. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 4.

⁷⁵ Různé historické prameny uvádějí mírné odchylky, které se týkají totožnosti mistrů spojovaných s jednotlivými předáními učení. Nejobvykleji se uvádějí jako zdroje ty, které jsem popsala. Více v Držitelé linie tradice Karma Kagjü: Historické pozadí. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 28 – 36.

od dákyňe KALPY SANGMO. Tento odkaz zahrnoval tantru *Gjepa dordže* a meditační praxi *Vnitřní teplo* (tib. *tummo*).⁷⁶

Všechna tato učení Tilopa předal svému žákovi NÁROPOVI (příloha II.), který jej uspořádal do tzv. **Šesti jóg Náropy**.⁷⁷ Tyto nauky jsou dodnes hlavním pilířem linie Kagjüpa. Od Náropy obdržel učení MARPA (příloha III.), velký překladatel. Marpa putoval z Tibetu do Indie, aby vyhledal svého učitele Náropu, obdržel od něj pokyny a mohl dále šířit nauku na „Střeše světa“. Jeho hlavním žákem byl MILARÄPA (příloha IV.), učenec, jenž se stal jedním z nejznámějších jogínů Tibetu. Tento mystik a asketa díky své vytrvalosti v meditační praxi Velké pečeti (*máhamudry*) a Šesti jóg Náropy dosáhl hluboké realizace nejvyšší podstaty reality. Po Milaräpovi se stal dalším držitelem odkazu GAMPOPA (příloha V.), známý jako „lékař z Dhagpa“. Gampopa studoval nejprve tradici Kadampa (postupnou stezku) zahrnující tzv. učení *lamrim*. Později se setkal s Milaräpou, díky němuž dosáhl vhledu do absolutní podstaty skutečnosti. Tento učenec vystavěl kláštery, hodně učil a soustředil okolo sebe mnoho žáků. Právě prostřednictvím jeho žáků vznikaly a rozvíjely se mnohé linie této školy.⁷⁸

Gampopův žák Babrom Dharma Wangčhug založil linii **Babrom Kagjü**. Jiný jeho vynikající žák Pagdu Dordže Gjalpo zavedl školu **Pagdu Kagjü**. Linie **Cchalpa Kagjü** založil Šang Cchalpa Cchondu Dag a u zrodu poslední **Kamechang Kagjü**, také známou jako **Karma Kagjü**, stál 1. Karmapa DÜSUM KHJENPA (1110 – 1193). Tento Karmapa byl první, kdo od Gampopy obdržel úplné předání Velké pečeti.

Osm menších tradic je spojováno se jmény žáků Pagdu Dordže Gjalpa. Konkrétně se jedná o školy **Taglung Kagjü**, **Thophu Kagjü**, **Dugpa Kagjü**,

⁷⁶ Srov. Držitelé linie tradice Karma Kagjü: Historické pozadí. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 28 – 36.

⁷⁷ Existuje mnoho sestav **Šesti jóg Náropy** a většinou zahrnují kombinace osmi praktik. Konkrétně se jedná: 1. vytváření vnitřní tepla, 2. vnímání jasného světla, 3. pohlavní spojení s družkou nebo druhem, 4. jóga snění, 5. zakoušení vlastního těla jako přeludu, 6. přenos vědomí, 7. mezistav a 8. násilný vstup. Všechny tyto praktiky jsou považovány za vysoce pokročilá učení, jež mají vést k dosažení buddhovství. Např. pokud jogín ovládne učení vnitřního tepla, dokáže vyvinout tolik fyzického tepla, že umístíme-li na jeho tělo mokrý ručník, i za velké zimy téměř okamžitě uschne. Více o jednotlivých praktikách lze nalézt v LOPEZ, D. S. *Příběh buddhismu: Průvodce dějinami a jeho učením*. s. 176 - 178.

⁷⁸ Srov. Držitelé linie tradice Karma Kagjü: Historické pozadí. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 28 – 36.

Marcchang Kagjü, Jerpa Kagjü, Jazang Kagjü, Šugseb Kagjü a Digung Kagjü. Všechny linie, ať malé nebo velké, jsou si rovnocenné a stejně uctíváné. Označení „Čtyři velké linie“ se vžilo zejména proto, že tyto tradice pocházejí od samotného Gampopy. Osm menších má svůj původ u pozdějších mistrů. V dnešní době existuje z velkých tradic jako samostatná škola už jen linie Karma Kagjü, z malých pak pouze Taglung Kagjü, Dugpa Kagjü a Digung Kagjü.⁷⁹

V rámci Karma Kagjü existuje tzv. **Zlatý řetěz Kagjü** (příloha VIII.), který se vztahuje na držitele linie, v jejichž transmisi je ústředním bodem Velká pečeť. Jedná se o indické mistry linie, po nichž následovaly inkarnace Karmapy a jeho nejdůležitějších žáků, kteří předávali transmisi dalším vtělením. Držitele linie vybírá sám Karmapa, čímž je zajištěno, že učení zůstávají čistá a neporušená. Podobně si Karmapa vybírá i učitele, jehož úkolem bude předat odkaz budoucí inkarnaci. Karmapa je chápán jako velký bódhisattva⁸⁰, který může vnímat realizaci a vlastnosti druhých bytostí. Právě tato schopnost mu umožňuje vybrat toho správného duchovního učitele. Neexistují tedy žádné předpisy, které by předem určovaly, kdo se takovýmto guruem stane. Někteří dědicové linie byli vznešenými převtělenci, jiní naopak běžní lidé bez vysokého postavení v náboženské hierarchii. Tradici v době mezi Karmapovými inkarnacemi udržuje dočasná správní rada (popřípadě prozatímní správce), která se stará také o jeho klášter.⁸¹ Tito dočasní správcové však nejsou držitelé linie. 14. Karmapa THEGČHOG DORDŽE ustanovil jako prozatímního správce například hlavního představitele školy Dugpa Kagjü, 9. Dugčhena Miphama Čhökji Gjamccha (také známého jako Mingdžur Wanggi Gjalpo). 16. Karmapa pověřil touto funkcí právnickou osobu, tzv. **Karmapův charitativní fond** a jmenoval členy správního

⁷⁹ Srov. Držitelé linie tradice Karma Kagjü: Historické pozadí. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 28 – 36.

⁸⁰ Bódhisattva je někdo, kdo usiluje o osvětlení pro dobro všech bytostí. Na jednu stranu je to někdo, kdo pochopil a rozvinul soucit, na druhou stranu je tento pojem používán pro každého kdo přijal slib bódhisattvi. Více v CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s.179.

⁸¹ Tradičním sídlem Karmapů byl klášter Cchurphu (založený 1189) v centrálním Tibetu, který založil 1. Karmapa. Po čínské okupaci přenesl 16. Karmapa svoje sídlo do Rumteku v Sikkinu.

výboru. Ti spravovali záležitosti týkající se sídla 16. Karmapy až do plnoletosti 17. Karmapy.⁸²

V linii Karma Kagjü se poprvé v tibetském buddhismu objevila tradice převtělců – *tulku*. Tuto tradici postupně převzaly všechny školy tibetského buddhismu.⁸³

Symbolem školy Kagjüpa je žluto-modrá vlajka s dvěma vlnkami uprostřed (příloha XI.).

3.3 Kdo je Karmapa?

Karmapa je hlavním učitelem a držitelem linie Karma Kagjü, jedné z hlavních škol tibetského buddhismu. Je prvním vědomě se znovuzrozcujícím lamou Tibetu a opakovaně se rodí na tomto světě. Jeho úkolem je předávat učení a zprostředkovat všem bytostem kontakt s dokonalou podstatou jejich vlastní mysli. Jeho první inkarnace se objevila ve 12. století a od té doby se učení linie rychle šířilo. Nyní je ve své sedmnácté inkarnaci a za více jak 800 let nedošlo k porušení procesu rozpoznávání.

Slovo Karmapa doslova znamená „muž činu“, „mistr karmy“. Karmapa představuje aktivitu všech Buddhaů a je chápán jako vyzáření bódhisattvy soucitu, Avalókitéšvary. Byl předpovězen samotným Buddhou Šákjamunim a Guru Rinpočem a je nazýván „živý Buddha“.⁸⁴

Symbolem duchovní moci Karmapů je tzv. **černá koruna** – odtud jejich označení „Lama s černou korunou“. 1. Karmapa ji obdržel od dákyň, které ji spletly ze svých vlasů, na důkaz jeho velké duchovní síly. Materiální podoba tohoto atributu vznikla až za života 5. Karmapy, pro něhož ji nechal zhotovit jeho žák, čínský císař JUNG-LO (vládl v letech 1403 – 1424). Od té doby ji

⁸² Srov. Držitelé linie tradice Karma Kagjü: Historické pozadí. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 28 – 36.

⁸³ Viz WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. s. 626.

⁸⁴ Viz Karmapa. *Buddhismus dnes*, 2005, roč. 7, č. 10, s. 69.

Karmapové používají při zvláštním obřadu, během něhož předávají svůj osvícený stav mysli. Někteří Karmapovy žáci věří, že spatření této koruny očišťuje mysl a vede k osvícení.⁸⁵

Před svou smrtí zanechává odcházející Karmapa detailní pokyny týkající se přesných podmínek jeho dalšího zrození. Často se jedná o dopis, ve kterém Karmapa označí místo a čas narození svého následovníka, jeho rodiče nebo zvláštní okolnosti a znamení, jež mohou zrození provázet. Napomoci mohou také zvláštní schopnosti, které dítě ovládá.⁸⁶

Zvláštní situace nastala po smrti 16. Karmapy RANGDŽUNG RIGPÄ DORDŽEHO (v roce 1981), kdy byli na místo jeho následovníka presentováni dva adepti. Každý jedním z nejvyšších představitelů Kagjüpy. Tato situace vyústila do rozštěpení školy, a to i na rovině jednotlivých meditačních center. Jednotlivé větve mají odlišný charakter a zastávají různý přístup k tradici i stylu výuky. První z nich uctívá Karmapu jménem ORGJÄN THINLÄ DORDŽE, který roku 2000 uprchl z Tibetu a našel útočiště u Dalajlamy v indické Dharmasále. Ten byl rozpoznán na základě predikčního dopisu⁸⁷ 16. Karmapy a jeho stoupenci patří do řad blíže k Dalajlamovi. Druhá odnož uznala za Karmapu THINLÄ THAJE DORDŽEHO, jež byl nalezen 14. Šamarem rinpočem. Tento Karmapa sídlí v současnosti v indickém Kalimpongu a těší se úctě řady lamů a zejména početných žáků mistra Ole Nydahla.⁸⁸

Jelikož historie Karmapů čítá svou sedmnáctou inkarnaci a popisovat všechny představitelé by bylo příliš složité, zaměřím se v krátkosti na život a působení 16. a 17. Karmapy. Samozřejmě předkládám seznam všech předchozích vtělení (příloha VI).

⁸⁵ Viz Setkání s Karmapou. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 42.

⁸⁶ Srov. GÖBEL, D. 17. Karmapa v Evropě. *Buddhismus dnes*, 2000, roč. 2, č. 2, s. 14 – 16.

⁸⁷ Pravost dopisu nebyla nikdy ověřena, tudíž s jistotou nelze tvrdit, že ho opravdu napsal 16. Karmapa Rangdžung Rigpä Dordže. Nutno říci, že spor o 17. Karmapu nebyl jen duchovní záležitostí, ale svůj vliv tu měla i moc politická. Volbu 17. Karmapy Orgjän Thinlä Dordžeho podpořila především okupační čínská vláda a hlava další linie tibetského buddhismu (tj. školy Gelugpa) – 14. Dalajlama. Ten je považován nejen za náboženského, ale i politického představitele Tibetu. Více v VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 371.

⁸⁸ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. s. 371.

3.3.1 16. Karmapa Rangdžung Rigpā Dordže

Rangdžung Rigpā Dordže (1924 – 1981) pocházel z Denkhogu, východotibetské provincie Derge. Byl vybrán na základě dopisu, který jeho předchůdce svěřil do rukou svého služebníka. Sluha předal dopis správcům kláštera Cchurphu a následně byla vyslána skupina, jež úspěšně našla správné dítě. Karmapa byl poté převezen do kláštera Palpung, kde od Situpy Pāma Wangčhuga obdržel nauky, mnišské sliby a sliby bódhisattvy⁸⁹. Beru Kjence mu navíc předal nauky týkající se tanter. U Bo Kangkara rinpočeho dále studoval sútry a od Džamgön Paldän Khjence Ösela získal Šest jóg NárOPY a nauky Velké pečeti. Právě Situpa Pamä Wangčhug a Džamgön Paldän Khjence Ösel byli Karmapovými největšími učiteli. Karmapa hodně cestoval a své učení šířil po celém Tibetu. V roce 1959 z důvodu čínské invaze opustil Tibet, aby zachránil další existenci linie Karma Kagjü. Usadil se v Sikkinu v Indii, kde následně nechal vybudovat klášter Rumtek. V roce 1974 podnikl svou první zahraniční cestu a založil centra dharmy po celém světě. S pomocí svých žáků, mezi něž patřili i Ole a Hannah Nydahlovi, se zasloužil o rozšíření buddhistické víry do západního světa. Zemřel 5. listopadu 1981 poblíž amerického Chicaga.⁹⁰

3.3.2 17. Karmapa Thinlā Thaje Dordže

Současný 17. Karmapa Thinlā Thaje Dordže se narodil v roce 1983 v tibetské Lhase. Je synem významného lamy školy Ňingmapa MIPHAM RINPOČHEHO. Jako budoucí inkarnaci Karmapy jej rozpoznal 14. Šamar rinpoče, druhý nejvyšší představitel Karma Kagjü.⁹¹ Na jaře roku 1994 opustil Karmapa Čínou

⁸⁹ Slib bódhisattvy je slib dosáhnout osvícení pro dobro všech bytostí a pracovat se silou a vytrvalostí až do té doby, než všechny bytosti dosáhnou vysvobození. Přijímá se v přítomnosti bódhisattvy a opakuje se během meditací, aby posiloval motivaci. Více v NYDAHL, O. *Moje cesta k lamám*. 2. vyd. Brno: Bílý deštník, 2005. s. 247.

⁹⁰ Srov. 16. *Karmapa* [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2007 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://karmapa.cz/historie/16-karmapa-zivot/1981/>>.

⁹¹ Srov. *Kdo je Karmapa?* [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2007 [cit. 2007-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.karmapavpraze.cz/kdo-je-karmapa/>>.

okupovaný Tibet a byl převezen do svobodné Indie. Zde začal studovat buddhistická učení a dostalo se mu i západního vzdělání (např. se naučil s počítačem, novými médii a získal znalost angličtiny). První velký obřad, kterého se zúčastnilo několik tisíc lidí, vedl ve třinácti letech v Bódhgáji (Indie).⁹² V říjnu 1997 odcestoval na pozvání královské rodiny do Bhútánu, kde měl předat svou nauku a již na cestě do hlavního města ho čekali tisíce stoupenců. S mnoha svými žáky se setkal na turné po východní Asii a Evropě, které zahájil koncem roku 1999. Při této cestě předal buddhistické učení téměř 30 000 lidem. V Evropě navštívil Francii, Španělsko, Německo, Rakousko či Maďarsko. Při svém prvním vystoupení v německém Düsseldorfu řekl: *„Opravdovým základem pro praktikování buddhistických praxí je ovládnutí mysli prostřednictvím zřeknutí se negativních činů na základě toho, že děláme to, co je prospěšné. Buddha Šákjamuni řekl: ‚Nepodílejte se na jediném negativním činu. Přivádějte pozitivní činy k dokonalosti. A kroťte svou mysl.‘ K tomu je třeba používat buddhistická učení. Proto vám radím, abyste se vzdali negativních činů těla, řeči a mysli. Namísto toho se věnujte dobrým skutkům podle svých nejlepších schopností. Nedovolte své mysli, aby byla ovlivněna zatemňujícími stavy.“*⁹³ Od této doby navštěvuje Karmapa Evropu pravidelně. Česká republika hostila nejvyššího představitele Karma Kagjü v roce 2004 a 2007. Poprvé přednášel v Průmyslovém paláci v Praze, kam zavítalo přibližně 2000 lidí. Podruhé vystoupil v T-mobile Aréně, kde předal učení a iniciaci (zasvěcení do nauky) téměř 2600 posluchačům. Při poslední návštěvě byl Karmapa přijat i pražským primátorem Pavlem Bémem na Staroměstské radnici. Nejbližší setkání se 17. Karmapou je plánováno 15. – 19. července 2009 na letním kurzu v Těnovicích u Plzně.⁹⁴

⁹² Srov. *Setkání s 17. Karmapou* [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2008-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/default.htm>>.

⁹³ Převzato z *Kdo je Karmapa?* [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2007 [cit. 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.karmapavpraze.cz/kdo-je-karmapa/>>.

⁹⁴ Všechny návštěvy 17. Karmapy Thaje Dordžeho jsou pod patronací náboženské společnosti Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü.

3.4 Další představitelé linie Karma Kagjü

V současné době předávají nauky mimo samotného Karmapy i jiní buddhističtí učitelé. Mezi ně patří především Šamar rinpoče a lama OLE NYDAHL. Výraznou osobností linie Karma Kagjü byl bezesporu i LOBPÖN CEČHU RINPOČHE.

3.4.1 Kdo je Šamar rinpoče?

Mezi další význačné představitele Karma Kagjü patří zajisté Šamar rinpoče. Je druhým nejvyšším učitelem této linie a je zodpovědný za vyhledávání budoucích Karmapů.⁹⁵ První Šamarpa jménem KHÄDUB DUKPA SENGE byl hlavním žákem 3. Karmapy. Od toho obdržel rubínově červenou korunu, jež byla přesnou replikou Karmapovy vlastní černé koruny. Tento akt byl znamením jejich neoddělitelnosti. Společně s červenou korunou mu Karmapa dal i jméno „Šamarpa – nositel červené koruny“. Tak vznikla druhá linie reinkarnovaných lamů v tibetském buddhismu.⁹⁶ V Sútře *Dobré kalpy* stojí: „*V budoucnosti přijde mahábódhisattva s rubínově červenou korunou k trpícím bytostem a vysvobodí je z jejich nekonečného zmatku a utrpení.*“⁹⁷ Šamar rinpoče se inkarnuje od 14. století a to jako žák či učitel Karmapy. Seznam všech Šamarpů viz příloha VII.

⁹⁵ Viz *Šamar rinpoče* [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/samar.htm>>.

⁹⁶ Viz 14. Šamar rinpoče. *Buddhismus dnes*, 2003, roč. 5, č. 7, s. 8.

⁹⁷ Převzato z 14. *Šamar rinpoče* [online]. Posl. úpravy 06. 06. 2009 [cit. 2009-06-07]. Dostupné na WWW: <<http://bdc.cz/index.php?option=content&task=view&id=10&Itemid=33>>.

3.4.2 14. Šamar rinpoče Mipham Čhökji Lodö

Současný 14. Šamar rinpoče MIPHAM ČHÖKJI LODÖ se narodil v roce 1952 v tibetské Derze jako synovec 16. Karmapy, kterým byl také ve věku čtyř let formálně rozpoznán. V roce 1959 z důvodů čínské invaze opustil Tibet a společně s 16. Karmapou se usadil v Sikkinu. V následujících letech získal v klášteře Rumtek od Karmapy a jiných tibetských mistrů (např. Thrangu rinpočeheho nebo Kalu rinpočeheho) kompletní transmisi učení linie Karma Kagjü. Následně začal cestovat po světě a předávat učení této tradice. Po smrti 16. Karmapy se soustředil především na projekty započaté samotným Karmapou. Zejména díky jeho snaze byla rozpoznána 17. inkarnace Karmapy (konkrétně v roce 1994) a následně převezena do Indie. Zde byl Šamarpa odpovědný především za vzdělávání mladého Karmapy.⁹⁸

Šamar rinpoče se zasloužil o opětovné vydání 214ti svazkového souboru **Tandžur**⁹⁹, skládající ho se z textů s náboženskou, okultní, vědeckou i ryze praktickou tematikou. Založil **Karmapův mezinárodní buddhistický institut (KIBI)**¹⁰⁰ v indickém Novém Dillí, jehož inaugurace se v únoru roku 1990 zúčastnil samotný indický prezident. Tento institut dnes funguje, podle přání 16. Karmapy, jako institut vyššího vzdělávání v buddhistické tradici. Jeho úkolem je mimo jiné starat se o to, aby mezi lidmi bylo více moudrosti a soucitu. Znovu se zde studují počátky nauky školy Kagjüpa, dále se zkoumají, překládají a revidují mnohé buddhistické texty.¹⁰¹ 14. Šamar rinpoče je rovněž

⁹⁸ Srov. *Čtrnáctý Šamarpa Mipham Čhökji Lodö* [online]. Posl. úpravy 11. 10. 2004. [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.karmapa.cz/samarpa/14samarpa.htm>>.

⁹⁹ Počátkem 14. století došlo v Tibetu ke kodifikaci prvních kanonických textů do dvou sbírek – **Tandžur** („Překaldy Buddhových slov“) a **Kandžur** („Překlady komentářů“). Obě představují reprezentativní soubor buddhistických textů, kanonických i polokanonických, tvořících základní a po staletí již neměnný fond tibetské buddhistické literatury. I u nás, ve sbírkách Orientálního ústavu AV ČR, se díky Josefu Kolmašovi nachází od roku 1959 Kandžur a Tandžur ve vydání kláštera Derga (Tibet).

¹⁰⁰ Více informací o KIBI lze nalézt na *Karmapa International Buddhist Institute* [online]. New Delhi: Karmapa International Buddhist Institute [cit 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.kibi-edu.org/>>.

¹⁰¹ Srov. *Čtrnáctý Šamarpa Mipham Čhökji Lodö* [online]. Posl. úpravy 11. 10. 2004. [cit. 2004-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.karmapa.cz/samarpa/14samarpa.htm>>.

zakladatelem center **Bodhi Path**¹⁰² po celém světě. V současné době sídlí Šamarpa v Indii.

3.4.3 Lobpön Cečhu rinpoče

Dalším neméně významným představitelem linie Karma Kagjü byl Lobpön Cečhu rinpoče, jenž se narodil v roce 1918 v Bhútánu. V sedmi letech stal mnichem v dzongu Phunaka, největším klášteře v zemi. Ve 13 letech Bhútán opustil v doprovodu svého strýce Ngawanga Palzanga Rinpočeheho, zvaného také lama Šerab Dordže, a odešel do Nepálu, aby se tu učil a praktikoval. Od strýce, jenž byl učitelem z linie Dugpa Kagjü, obdržel plné vzdělání a poté meditoval v tvrdých podmínkách Milaräpových jeskyní a na mnoha posvátných místech Guru Rinpočeheho. Po návratu do Bhútánu svá studia ještě rozšířil. Posléze odcestoval do Nepálu a na několika odosobněních zdokonalil svou meditační praxi. Lobpön Cečhu rinpoče absolvoval také několik poutních cest ke klášterům a posvátným místům v Tibetu a obdržel odkazy od mnoha učitelů všech čtyř tibetských škol (Ñingmapa, Sakjapa, Kagjüpa a Gelugpa).¹⁰³

V roce 1944 se v Bumthangu (centrální Tibet) poprvé setkal s 16. Karmapou. Karmapa se stal jedním z jeho nejdůležitějších učitelů a předal mu většinu odkazů a učení linie Karma Kagjü. V následujících letech Lobpön Cečhu rinpoče spravoval několik buddhistických klášterů v Nepálu a bojoval za soudržnost buddhistické menšiny v této zemi. Pro Nepálce se tak bezesporu stal velkou

¹⁰² Centra BODHI PATH založil a vede 14. Šamar rinpoče, který je společně s Karmapou současným držitelem linie Karma Kagjü. Pod duchovním vedením Karmapy a Šamarpy poskytují učitelé Bodhi Path (jak rezidentní, tak hostující učitelé) praktické i teoretické instrukce a vedení, jak se učit a praktikovat buddhismus. Každé centrum Bodhi Path poskytuje široké centrum aktivit, včetně přednášek, vedených meditací a studijních skupin. Za podpory 14. Šamarpy vzniklo v září 2008 centrum Bodhi Path také v Praze. Centra Bodhi Path nabízejí tzv. curriculum, program pro studium a praxi, sestavený Šamar rinpočem. Tento program pramení z autentických učení dharmy a je upravený pro potřeby a podmínky moderních praktikujících dharmy. Toto curriculum se učí ve všech centrech Bodhi Path a mělo by být praktikováno pod vedením kvalifikovaného učitele. Některé z praxí nejsou přístupné veřejnosti, protože vyžadují nezbytnou přípravu a zkušenost. Více na *Bodhi Path Praha* [online]. Praha: Bodhi Path, Posl. úpravy 23. 01. 2009 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.bodhipath.cz>>.

¹⁰³ Srov. Lobpön Cečhu rinpoče. *Buddhismus dnes*, 1999, roč. 1, č. 1, s. 10.

autoritou. Aktivně se také věnoval výstavbě škol, nemocnic, obnově starých stúp, meditačních míst a klášterů. Také nechal na mnoha místech vystavět otáčivé mlýnky s mantrou **Óm mani padme húm**^{104 105}.

Lobpön Cečhu rinpoče nezapomínal ani na svou vlast a byl s rodným Bhútánem neustále v kontaktu. Až do své smrti zastával funkci blízkého důvěrníka tamního královského dvora. Rozhodující roli sehrál také při konfliktu nalezení nového Karmapy, kdy se postavil na stranu 17. Karmapy Thaje Dordžeho.¹⁰⁶

Evropu navštívil Lobpön Cečhu rinpoče poprvé v roce 1987 a to na pozvání svých prvních západních žáků (a také blízkých přátel) Oleho a Hannah Nydahlových. Od té doby každoročně navštěvoval centra Diamantové cesty linie Karma Kagjü založená lamou Ole Nydahlem v západní a východní Evropě, Severní a Jižní Americe i Austrálii. V centrech a na velkých kurzech předával svým žákům vysvětlení a četné iniciace.¹⁰⁷

Lobpön Cečhu rinpoče nechal vybudovat třináctimetrovou Stúpu Káláčakry ve Španělsku (1994), Stúpu zázraků v Polsku (2002) a mnohé další po celém světě. Jeho posledním projektem byla stavba největší stúpy v západním světě a to ve španělské Benalmadeně¹⁰⁸. Dále navštívil mnohá buddhistická centra v Asii, konkrétně například v Číně, Tibetu, Mongolsku, Japonsku, Koreji, Thajsku, na Tchaj-wanu, Šrí Lance, v Bhútánu, Indii a Hongkongu.

Lobpön Cečhu rinpoče zemřel po dlouhé a těžké nemoci 10. června 2003 v bangkoké nemocnici.¹⁰⁹ Za svou rozsáhlou aktivitu v posledních desetiletích svého života byl považován za klíčovou postavu, jež výrazně přispěla k soudržnosti různých buddhistických škol v Nepálu a celém regionu Himalájí.¹¹⁰

¹⁰⁴ Óm mani padme húm je nejčastější mantra v Tibetu. Mantra je magická formule, posvátná slabika či slova, která slouží k navození vyššího duševního stavu. Více v CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. s. 196.

¹⁰⁵ Srov. Lobpön Cečhu rinpoče. *Buddhismus dnes*, 1999, roč. 1, č. 1, s. 10.

¹⁰⁶ Srov. Lobpön Cečhu rinpoče. [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/rinpoche.htm>>.

¹⁰⁷ Srov. Lobpön Cečhu rinpoče. *Buddhismus dnes*, 2005, roč. 7, č. 10, s. 15.

¹⁰⁸ Tato stúpa byla oficiálně dokončena v říjnu 2003, tedy až po smrti Lobpön Cečhu rinpočeho.

¹⁰⁹ Srov. Lobpön Cečhu rinpoče. [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/rinpoche.htm>>.

¹¹⁰ Srov. Lobpön Cečhu rinpoče. *Buddhismus dnes*, 1999, roč. 1, č. 10, s. 10.

3.4.4 Lama Ole Nydahl

Lama Ole Nydahl je pravděpodobně nejznámější z Evropy pocházející buddhistický učitel. Je jedním z velmi mála lidí ze západního světa plně kvalifikovaný jako lama a meditační mistr v tradici Karma Kagjü.¹¹¹ S buddhismem se poprvé seznámil na konci 60. let, když se během své svatební cesty po Nepálu setkal s významnými představiteli tohoto náboženského směru.

Ole Nydahl se narodil se 19. března 1941 v Kodani, kde prožil také své dětství. Již jako malému chlapci se mu podle jeho slov vybavovaly zážitky z minulého života, kdy bojoval proti čínským vojákům při obraně tibetského obyvatelstva. V roce 1959 absolvoval jeden rok studia v zahraničí na Hotchkiss Preparatory School v Connecticutu v USA. V letech 1960 – 1969 studoval filosofii na Kodaňské univerzitě a několik měsíců strávil na výměnných pobytech v Tübingenu a Mnichově. Své studium ukončil obhajobou disertační práce na téma *Aldous Huxley and the Gratifying Vision*. Za zmínku stojí jeho divoké mládí, kdy společně se svými přáteli experimentoval s drogami.¹¹²

S buddhismem se Ole a jeho žena Hannah poprvé setkali v roce 1968, kdy v Káthmándú (Nepál) poznali Lobpön Cechu rinpočeho, význačného učitele tibetského buddhismu. V následujícím roce se stali prvními západními žáky 16. Karmapy Rangdzung Rigpā Dordžeho, u něhož v učení strávili tři roky. Karmapa je rozpoznal jako ochránce své linie a požádal je, aby přenesli jeho učení do západního světa (nejprve do Evropy, od 1980 do Spojených států a pak i do dalších částí světa).¹¹³ Současně udělil Olemu titul **lama** neboli „učitel“. V průběhu několika let obdrželi manželé nejdůležitější iniciace a učení linie Karma Kagjü a následně je mohli praktikovat. Konkrétně se jednalo o učení **Velké Pečeti** (skt. *mahámudra*, tib. *čhagčhen*) – nejvyšší buddhistický pohled na podstatu mysli a **Kagjü ngagdzo** (soubor „Pokladů nejdůležitějších odkazů“

¹¹¹ To znamená, že obdržel nejdůležitější učení a iniciace linie Karma Kagjü od samotného 16. Karmapy a další nauky od jiných tibetských mistrů.

¹¹² Srov. NYDAHL, O. *Moje cesta k lamům*. s. 9.

¹¹³ Viz VOJTÍŠEK, Z. Profesionální buddhista. *Dingir*, 2002, roč. 5, č. 3, s. 12 – 13.

linie Karma Kagjü) od 16. Karmapy.¹¹⁴ Od Šamara rinpočeho následně získali **slib bódhisattvy** a od Kalu rinpočeho **Ngöndro** („Přípravná cvičení“). Od jiných význačných mistrů (např. od Džamgöna Kongthula rinpočeho, Tengy rinpočeho, J. S. Dalajlamy, Lobpöna Cečhu rinpočeho, Situ rinpočeho, Ajanga rinpočeho, Beru Khjence rinpočeho, Dilgo Khjence rinpočeho, Gjalchaba rinpočeho, Orgjána tulku rinpočeho, Bokara rinpočeho nebo Gjalhula rinpočeho) dále převzali učení zvaná **Kagjü ngagdzo, Kálačakra, Šest nauk Náröpy, Vědomé umírání** (tib. **phowa**),¹¹⁵ **Čhik she kün drol, Rinčhen terdzo** a mnohá další. V roce 1982 (po smrti 16. Karmapy) obdržel Ole Nydahl titul buddhistický mistr a lama i od Šamapy, který jej zároveň požádal, aby předával praxi phowy západním a čínským žákům. O několik let později vedl Nydahl svůj první kurz phowy v Rakousku. Do dnešního dne předal tuto meditaci desítkám tisíc žáků.¹¹⁶

Učitelská činnost Ole Nydahla započala roku 1972, kdy se s manželkou Hannah Nydahlovou vrátil do Kodaně. Společně byli přijati dánskou královnou Margaret, které darovali sošku „Bílé vysvoboditelky“ z Karmapova kláštera v Rumteku. Téhož roku poprvé Ole Nydahl učil na Taechers´College v Dánsku. Od té doby lama cestuje, přednáší, vede meditační kurzy a zakládá buddhistická centra po celém světě.¹¹⁷ Pomocí svých přednášek přinesl buddhismus Karma Kagjü¹¹⁸ do Dánska (1972), Švédska (1972), Norska (1972), Rakouska (1972), Německa (1974), Řecka (1974), Finska (1975), Belgie (1975), Polska (1975), Československa (1976), Jižní Afriky (1978), Malty (1986), Maďarska (1988), Sovětského svazu (1989) a po jeho zániku do Ruska (1992), Ukrajiny (1992), Estonska, Lotyšska a Litvy (1996), Peru (1990), Jugoslávie (1991), Rumunska (1991), Bulharska (1992) a Guatemaly (1999). Včetně těchto zemí zakládá

¹¹⁴ Viz *Životopis Lama Ole Nydahl*. [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/zivotopis.htm>>.

¹¹⁵ Phowa je praxe přenosu vědomí, kterou buddhisté používají v okamžiku přirozené smrti.

¹¹⁶ Viz *Životopis Lama Ole Nydahl*. [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/zivotopis.htm>>.

¹¹⁷ Viz PEŠTA, J. Lama Ole Nydahl v Praze zase po roce. *Dingir*, 2005, roč. 8, č. 2, s. 71.

¹¹⁸ Lama se snaží buddhismus co nejvíce přizpůsobit pro žáky západního světa. Neobléká se ani jako jiní mistři tibetského buddhismu do tradičního oděvu. Jeho velkou výhodou jsou zejména jeho silné řečnické schopnosti.

společně se svými žáky centra Karma Kagjü v Itálii, Velké Británii, Nizozemí, Španělsku, Portugalsku, Švýcarsku, USA, Kanadě, Mexiku, Venezuele, Kolumbii, Argentině, Salvadoru, Uruguaji, Brazílii, Austrálii, Novém Zélandu, Thajsku a Japonsku. V současnosti existuje více jako 700 center a klášterů po celém světě.¹¹⁹ Samostatné přednášky vede Ole Nydahl také v Irsku, Indii, Nepálu, Hongkongu, Tchajwanu, Malajsii, Singapuru, Ekvádoru a na Tahiti. Díky jeho aktivitám byl buddhismus linie Karma Kagjü uznán jako oficiální náboženství či náboženská skupina např. v Polsku, Rusku, Ukrajině, Rakousku, Dánsku, Řecku a v neposlední řadě také v Česku.¹²⁰ U nás byl Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü zaregistrován jako samostatné náboženská skupina Ministerstvem kultury České republiky v roce 2007.¹²¹

Od roku 1975 Ole a Hannah Nydahlovi pravidelně cestovali s přáteli Diamantové cesty do Indie a Nepálu, kde se setkávali s významnými představiteli nejen své linie (např. se Šamarem rinpočem, Beru Khjence rinpočem, Lobpön Cečhu rinpočem, Dilgo Khjence rinpočem apod.). V roce 1986 se manželé podíleli na znovuvybudování kláštera linie Karma Kagjü v Cchurphu, který byl zničen během čínské revoluce.¹²²

V polovině 80. let pověřil Ole Nydahl vybrané žáky z několika zemí (konkrétně z Německa, Rakouska, Švýcarska, Dánska, Polska, Itálie, Ruska, Kolumbie, Venezuely a USA), aby učili buddhistickou filosofii a meditaci linie Karma Kagjü. Moderní doba umožňuje Olemu Nydahlovi šířit učení také prostřednictvím rozhlasu a televize (viz video záznamy z jeho přednášek). A to zejména v Německu, Švýcarsku, Polsku, Maďarsku, Dánsku, Velké Británii, Rusku, USA, Kanadě, Austrálii, České republice, Slovenské republice a Latinské Americe. Od roku 1973 organizovali Ole a Hannah Nydahlovi cesty

¹¹⁹ Viz *Centra* [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2007 [cit. 2007-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://karmapa.cz/centra/>>.

¹²⁰ Viz Pešta, J. Lama Ole Nydahl v Praze zase po roce. *Dingir*, 2005, roč. 8, č. 2, s. 71.

¹²¹ Více na *Data registrace církví a náboženských společností a svazů církví a náboženských společností* [online]. Praha: Ministerstvo kultury [cit. 2009-06-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/odkazy/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/>>.

¹²² Viz *Životopis Lama Ole Nydahl*. [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/zivotopis.htm>>.

s přednáškami nejvyšších tibetských mistrů po Evropě, Severní a Jižní Americe a Austrálii.¹²³

Díky neustálému cestování a šíření nauky po světě pomohl Ole Nydahl vybudovat silné zázemí této tibetské tradice. Napsal také několik knih, např. *Jak se věci mají*, *Velká Pečeť*, *Moje cesta k lamům*, *Jízda na tygrovi*, *Čtyři přípravná cvičení* apod.¹²⁴

Ole Nydahlovi je často vytýkán jeho poněkud uvolněný životní styl (vyjádřený jeho zkratkou „hezké slečny a rychlá auta“) i jeho přímočaré, až konzumní pojetí buddhismu. Silně kritizován je také pocit výlučnosti, který je – jak se zdá – v jeho skupinách cílevědomě budován. S tím souvisí i Nydahlovo kritické smýšlení o jiných směrech buddhismu a zejména jiných náboženských skupinách (např. o islámu). V současnosti zastává lama pozici nekriticky obdivovaného učitele, do jehož suverénní podoby dorůstají i někteří jeho žáci.¹²⁵

Lama Ole Nydahl navštěvuje často také Českou republiku. Od roku 1994, kdy pod jeho praktickým vedením a pod duchovní správou 17. Karmapy Thaje Dordžeho vzniklo první české centrum Buddhismu Diamantové cesty linie Karma Kagjü, přijíždí nejméně jednou za rok.¹²⁶ Jeho aktivity se odehrávají pouze v rámci linie Karma Kagjü a to pod záštitou 17. Karmapy.

Na cestách lamu doprovázela jeho žena, Hannah Nydahlová (zemřela na nemoc v 2007), která působila jako překladatelka a komentátorka tibetského buddhismu.

Společně s Hannah Nydahlovou, Caty Hartungovou a Tomkem Lehnertem vytvořil Ole Nydahl tým TCHO (T – Tomek, C – Caty, H – Hannah, O – Ole), který mu pomáhá s organizací jeho cestování po světě (například

¹²³ Viz *Životopis Lama Ole Nydahl*. [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2009-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/zivotopis.htm>>.

¹²⁴ Knihy lamy Ole Nydahla vyšly doposud v těchto zemích: Bulharsko, Dánsko, Německo, Finsko, Řecko, Nizozemí, Itálie, Japonsko, Kolumbie, Lotyšsko, Litva, Rakousko, Polsko, Rumunko, Rusko, Srbsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Česká republika, Ukrajina, Maďarsko a USA. V roce 1989 založil Ole se svými německými žáky časopis Kagyu Life, který od roku 1999 vychází pod názvem Buddhismus heute. Jako samostatná národní vydání vychází Buddhism Today (USA), Diamantowa Droga (Polsko), Budhisme Idag (Dánsko), Buddhismo Hoy (Španělsko), Buddhismus dnes (ČR) a mnohé další.

¹²⁵ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. s. 379.

¹²⁶ Viz PEŠTA, J. Lama Ole Nydahl v Praze zase po roce. *Dingir*, 2005, roč. 8, č. 2, s. 71.

i s uskutečňováním mezinárodních projektů, koordinováním spolupráce jednotlivých center apod.).

4. MEDITAČNÍ PRAXE BUDDHISMU DIAMANTOVÉ CESTY

4.1 Meditační praxe linie Karma Kagjü

Ze čtyř tibetských škol klade na meditaci největší důraz linie Kagjüpa. Stoupenci tuto praxi využívají jako metodu při práci s vlastní myslí. Meditace jim umožňuje proměnit přijaté informace na prožitek. Na základní úrovni je cílem meditace zklidnit mysl, následně ji udržet na jednom místě a vytvářet prostor mezi prožívajícím a jeho zážitky.

Každá meditace školy Karma Kagjü se skládá ze dvou fází. První je **fáze budování**. V této části meditace se v prostou před meditujícím objevuje forma, která reprezentuje nějaký aspekt osvícení (tj. buddhu¹²⁷), jehož vlastnosti v sobě chce člověk probudit. Poté opakuje meditující mantru, která vytvoří spojení mezi touto vlastností samotného prostoru a jeho prožitkem této vlastnosti. Následná druhá fáze – **fáze dovršení** je počín, kdy člověk rozpouští buddhu, na kterého meditoval, ve světlo a splývá s ním. V tomto okamžiku meditující prožívá prázdnotu, jasnost a neomezenost myslí.¹²⁸

Základem pro všechny meditace jsou vždy čtyři tzv. **Přípravná cvičení** (tib. *čhagchen ngöndro*). Meditující je provádí jednak pro sebe, jednak pro dobro druhých. Smyslem prvního cvičení, *přijímání útočiště* a *rozvíjení osvíceného přístupu mysli* během poklon, je očištění vnitřních energetických drah, vybudování síly a důvěry. Druhé cvičení – *meditace na Diamantovou mysl* rozpouští dojmy přinášející utrpení. Při třetím cvičení neboli *darování mandaly* nechá meditující nejprve mandalu vzniknout. Poté ji rozpustí a přitom věnuje všem buddhům v prostoru ty nejkrásnější věci. Poslední cvičení je *meditace na lamu*, kdy člověk splyne s tělem, řečí a myslí jeho učitele Karmapy. Prohlubuje

¹²⁷ Buddha reprezentující určitý aspekt osvícení se tibetsky nazývá **jidam**.

¹²⁸ Srov. NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2006. s. 122.

zde vděčnost vůči linii a svému učiteli. Každé z těchto čtyř cvičení se opakuje 111 111 krát.¹²⁹

Po skončení Přípravných cvičení existují tři možné cesty meditace, které vedou k rozpoznání podstaty mysli. Jsou jimi **Cesta metod**, **Cesta vhledu** a **Cesta oddanosti** (neboli **Cesta identifikace**). Mysl tak rozeznává sebe samu buď přes svou energii, bdělost nebo skrze sílu identifikace. Největší kontakt s osvícením nabízí medituujícímu Cesta oddanosti, při které se medituje na učitele, který zastupuje buddhu. Praktikující během ní splývá s učitelem a přebírá jeho osvícené vlastnosti. V tibetštině se jí říká *lamä naldžor*, v sanskrtu *gurujóga*. Tato cesta je praktikována především v linii Karma Kagjü a zahrnuje také Cestu metod a Cestu vhledu. Gurujóga zároveň probouzí schopnost poznávat vlastnosti mysli ve všech životních situacích. Tento směr patří k nejrozšířenějším na Západě.¹³⁰

Cesta vhledu zahrnuje meditace, které pomáhají udržet mysl v klidu (tib. *sinä*, skt. *šamatha*) a následně vedou k pronikavému vhledu (tib. *lhagthong*, skt. *vipassana*). Důležitá je zde také podpora zkušeného učitele.¹³¹ Třetí cesta – Cesta metod je určena lidem, kteří chtějí pracovat s vnitřními energiemi (viz Šest jóg Náröpy). Využívá různé mantry, dechová cvičení a formy buddhů, díky nimž se objevují různé osvícené vlastnosti. Na úrovni anuttara-jógy pracuje s formami buddhů v párovém spojení. Tato cvičení lze provádět pouze za určitých podmínek, navíc s partnerem na stejné úrovni rozvoje. Cesta je užitečná především pro lidi, kteří mají možnost meditovat nějaký čas v ústraní.¹³²

Základní meditací linie Karma Kagjü je „**Meditace 16. Karmapy**“. Sestavil jí sám 16. Karmapa Rangdžung Rigpä Dordže a předal ji Olemu a Hannah Nydahlovým. Jedná se o formu gurujógy, která se na přání 16. Karmapy používá v centrech Karma Kagjü na Západě jako hlavní praxe při společných meditacích.

¹²⁹ Srov. NYDAHL, O. *Čtyři přípravná cvičení: Ngöndro – první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. s. 12 – 13.

¹³⁰ Srov. NYDAHL, O. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2007. s. 72.

¹³¹ Srov. tamtéž s. 132.

¹³² Srov. tamtéž s. 133.

Mezi další meditace patří „Meditace na světlo a dech“, „Meditace duhového světla“ nebo Meditace dávání a braní“.¹³³

Buddhisté linie Karma Kagjü praktikují také meditaci **Přenosu vědomí** (tib. **phowa**), kterou používají v okamžiku přirozené smrti. Jejím účelem je naučit člověka přejít v okamžiku smrti do stavu nejvyšší radosti, kde se vyhne dalšímu znovuzrození. Phowa také osvobozuje od mnoha strachů a zábran, které člověka v životě sužují.¹³⁴ Tuto meditaci vyučuje lama Ole Nydahl zhruba na deseti pětidenních kurzech ročně. Medituje se zde třikrát denně tři hodiny a přitom se cvičí vysílání mysli, jež má způsobit otvor na vrcholku hlavy. Jedná se tzv. **vnější znak**, který má podobu malé krvavé skvrny, trhlinky nebo puchýřku. Lama obdržel odkaz phowy od tibetského mistra Ajangy rinpočeho již v roce 1972. Od roku 1987, kdy ji začal vyučovat, předal učení desítkám tisíc žáků. Jako přípravu na kurz doporučuje lama dělat meditaci na Buddhu neomezeného světlo (skt. Amitábhū), při které se sto tisíckrát opakuje mantru ÓM AMI DEVA HRÍH.¹³⁵ Phowa je také součástí Cesty metod. Seznam všech držitelů linie phowa viz příloha IX.

Důležitou součástí meditace je také správná meditační pozice. Praktikující sedí zpříma, buď na židli, nebo se zkříženýma nohama na podlaze v klidné, příjemné místnosti. Ruce má v klíně nebo položené na kolenou. Zároveň drží malu – provázek se 108 korálky, jež během meditace odpočítává. Mala má navíc pomáhat udržovat soustředěnou mysl. Oči může mít zavřené, nebo pootevřené – pak se dívá mírně dolů. Vše ostatní se řídí mantrou, která je právě odříkávána.¹³⁶

Meditace Diamantové cesty jsou podle Ole Nydahla určeny lidem, kteří usilují o dosažení osvícení. Nejsou tedy pro někoho, kdo chce jenom relaxovat. Obecně je pak meditace vhodná pro ty, kteří mají ve své mysli dostatek vhledu, aby dokázali čelit setkání s vlastním podvědomím. Naopak nevhodná je pro lidi, kteří

¹³³ Srov. NYDAHL, O. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. s. 161.

¹³⁴ Srov. tamtéž s. 77.

¹³⁵ Srov. NYDAHL, O. Phowa. *Buddhismus dnes*, 2002, roč. 4, č. 5, s. 39.

¹³⁶ Srov. NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 128.

mají psychické problémy. Těm Ole Nydahl doporučuje nejprve odříkávat mantry a uvolňovat mysl pomocí příjemných věcí. Pak teprve začít meditovat.¹³⁷

4.2 Význam učitele

Buddhismus Diamantové cesty je založen na principu transmise, tj. předání učení a metod z učitele na žáka, který pak následně předává nauky svým vlastním posluchačům.

Na rozdíl od ostatních buddhistických škol, které se opírají o tři základní aspekty, a to buddhu, dharmu a sanghu, vyžaduje tato cesta ještě čtvrtý, a to realizovaného učitele (takového, s kterým může být žák v přímém kontaktu). Tedy někoho, kdo má prožitek přirozenosti myslí, předá učení a je schopen odkázat metody, které žákům otevrou dveře k jejich svobodnému prožitku podstaty myslí. Jinými slovy jim ukáže cíl – podstatu myslí a cestu – meditace, díky nimž se podstaty myslí mohou dotknout.¹³⁸

V Buddhismu Diamantové cesty Karma Kagjü existují tři druhy učitelů – vnější, vnitřní a tajný. **Vnější učitel** musí být součástí linie odkazu a jeho spojení s jeho vlastním učitelem by mělo být neporušené. Je to někdo, kdo žákům představí základní nauky a uvede v kontakt podstatu jejich myslí s podstatou myslí všech buddhů (tj. přijme útočiště u lamy, buddhy, dharmy a sanghy¹³⁹). V jeho přítomnosti mohou žáci složit sliby bódhisattvy či naučit se praxi phowy. V případě meditací od něj mohou získat **lung** (povolení k vykonávání praxe neboli ústní předání dané praxe) nebo také iniciaci na určitý aspekt buddhy. Čas od času se žák musí setkat s učitelem a ověřit si, zda jde správným směrem. Vnější učitel je schopen vidět všechny tendence myslí a dovést učence ke konečnému cíli.

¹³⁷ Srov. NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 139.

¹³⁸ Srov. KADLEC, J. Gurujóga. *Buddhismus dnes*, 2004, roč. 6, č. 8, s. 48 – 49.

¹³⁹ Útočiště neznamená žádný závazek, ale je to důvěra v cíl, plný rozvoj lidské myslí (neboli stav probuzení), v metody, které k tomuto stavu vedou a v neposlední řadě důvěra v praktikující, jejichž stav myslí se již nemění, tedy bódhisattvy.

Úkolem vnějšího učitele je probudit **vnitřního učitele**, tedy žákovo vlastní pochopení dharmy. Následně jsou žáci schopni vidět, jak se věci mají, jak funguje příčina a následek. Dokážou si uvědomovat vlastní emoce a jsou schopni je přetvářet v užitečné energie. I jevy a každodenní situace se pro ně stanou méně obtížnými.

Později se vnitřní učitel rozvine natolik, že se stane **tajným učitelem**. Tento učitel je žákova vlastní buddhovská podstata, tedy všechny jeho vhledy a zážitky „aha“ (ve smyslu „Aha, tak proto to tak je.“). Jinak řečeno je to okamžik úplného vnitřního čistého vidění. Pokud je s praktikujícím tento tajný učitel pořád, je člověk osvícený.¹⁴⁰

Obecně je každý lama zrcadlem žákovy vlastní mysli, zrcadlem pro jeho vlastní potenciál. Ukazuje mu jeho nadčasovou podstatu a tím pro něj ve skutečnosti reprezentuje buddhu. Důležitým aspektem je být s guruem v kontaktu (s jeho tělem, řečí, reakcemi na okolní svět apod.) a mít příležitost se s ním ztotožnit.

Ole Nydahl zdůrazňuje, že učitel má být silný, neohrožený a jednat v souladu se situací. Nemá vyžadovat zvláštní chování, ale má být pro své žáky lehce přístupný. Podle jeho slov by se měl učitel sám neustále kontrolovat a ujišťovat se, že v sobě nerozvíjí sobectví, faleš, pýchu či jiné nevhodné chování. Důležité je i další jeho sebevzdělání. Úkolem učitele je naučit žáky rozvíjet se individuálně. Konkrétně rozvinout v nich schopnost spoléhat se sám na sebe a být silný a nezávislý. Jedině tak jsou schopni úspěšně utkat se vším, co je v životě čeká.¹⁴¹

Pro žáka je prvotní vybrat si správného učitele.¹⁴² Provéřit si ho a zhodnotit jaký opravdu je. Vyhovuje-li mu, může se začít učit a tvrdě pracovat. Fungovat by to mělo ale i opačně. Také učitel musí být přesvědčen, že mezi ním a jeho žákem existuje nějaké spojení, anebo že je šance vybudovat takovéto spojení

¹⁴⁰ Srov. KADLEC, J. Gurujóga. *Buddhismus dnes*, 2004, roč. 6, č. 8, s. 48 – 49.

¹⁴¹ Srov. NYDAHL, O. Způsob úplného učení, vztah učitel – žák. *Buddhismus dnes*, 2004, roč. 6, č. 8, s. 16 – 19.

¹⁴² V Tibetu bylo vybrat si učitele poměrně složité. Údajně si během tří let žák prověřoval učitele a potom učitel tři roky prověřoval žáka. Pak se teprve rozhodli, zda spolu budou spolupracovat. Více v NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 50.

v budoucnu. Pocit důvěry v gurua pak přichází postupně s žákovou vlastní praxí.¹⁴³

Podle Ole Nydahla může být učitelem každý, kdo se nebojí tvrdě pracovat a jehož slova a činy se od sebe neliší. Například mluví-li nějaký guru o radosti, musí ji sám cítit, mluví-li o přirozeném soucitu, musí být sám laskavý.¹⁴⁴ Správný učitel by tedy měl učit pouze to, co opravdu ví, a být příkladem, za který se později nebudou muset jeho žáci stydět. Není výjimečné, že učitelem se stává i žena.

Většina západních učitelů, včetně lamy Ole Nydahla, prezentují laický způsob života. Nedodrží tedy žádné mnišské sliby a pravidla. Důležité je propojení jejich vlastní praxe (na niž je v rámci linie kladen větší důraz než na studium) s veřejným životem.

¹⁴³ Srov. NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 50.

¹⁴⁴ Srov. tamtéž s. 52.

5. ROZVOJ BUDDHISMU DIAMANTOVÉ CESTY NA ZÁPADĚ

5.1 Pronikání linie Karma Kagjü do západního světa

K prvnímu blízkému kontaktu západní kultury s buddhismem Diamantové cesty došlo na konci šedesátých let dvacátého století. Tibetané z důvodu čínské invaze odcházeli do Indie či Nepálu a ve snaze zachovat tibetské duchovní tradice přenesli do těchto zemí i svá učení. Postupně se začali setkávat se stále větším množstvím zájemců o buddhismus. V průběhu několika let přijali vysocí lamové své první západní žáky a předali jim učení s takřka tisíciletou tradicí. Tímto došlo k propojení dvou zcela odlišných kultur.¹⁴⁵

Rozhodujícím momentem pro rozvoj Diamantové cesty (konkrétně linie Karma Kagjü) na Západě bylo bezesporu setkání Oleho a Hannah Nydahlových s nejvyšším představitelem tibetské školy Karma Kagjü – 16. Karmapou. Na počátku sedmdesátých let je duchovní vůdce požádal, aby přenesli Diamantovou cestu do západního světa. Oleho Nydahla navíc jmenoval prvním západním lamou – oficiálně uznaným učitelem tibetského buddhismu. V této době započali manželé novou životní éru (mimo jiné lama pokračuje až dodnes) věnovanou šíření a rozvoji buddhismu.¹⁴⁶

Cílem Ole Nydahla je podle jeho slov přenášet buddhistické nauky a metody takovým způsobem, aby vyhovovaly vzdělaným a nezávislým lidem ze Západu. Neznamená to, že by učení obohacoval o nové prvky, pouze ho přizpůsobuje životnímu stylu „západního“ člověka. Snaží se nauky oprostít od všech kulturních rituů a zvyklostí, a přesto předat lidem autentické a hlavně srozumitelné metody pro práci s vlastní myslí. Sám tvrdí, že žáků má hodně nikoliv proto, že by byl

¹⁴⁵ Srov. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. s. 361.

¹⁴⁶ Srov. tamtéž s. 377.

nějak výjimečný, ale pouze proto, že našel styl výuky, který odpovídá dnešní době.¹⁴⁷

Také hierarchie tradičně panující v tibetských kláštorech se v rámci západního světa přeměnila na demokratické uspořádání laických organizací. Sami stoupci Karma Kagjü se shodují, že jejich centra fungují na základě přátelství a dobrovolné spolupráce svých členů.¹⁴⁸ Ti neskládají mnišské sliby, ale naopak vnímají buddhismus jako součást svých každodenních aktivit. Mají-li čas, přijdou do centra a meditují. Nemají-li ho, rozvinou svůj duševní potenciál o samotě či někdy jindy. Cílem všeho co žáci dělají, je podle Ole Nydahla vytvoření svobodného člověka.¹⁴⁹ Volba věnovat se buddhismu je tedy u každého jedince čistě dobrovolná.

Rozvoj Buddhismu Diamantové cesty se opírá o meditační centra a o postavu významného učitele, v tomto případě lamy Ole Nydahla. Jeho úkolem je cestovat a účastnit se veřejných výkladů a kurzů po celém světě. Nezastupitelná je i role cestujících učitelů (lamových žáků), kteří byli jmenováni samotným Olem Nydahlem. Také oni mají zmocnění cestovat a předávat nauky. Mezi ně patří mimo jiné polští učitelé Karol Sleczeck či Tadeusz Uchto. Jiný způsob presentování nauky je překladatelská a publikační činnost. Do dnešní doby vyšlo několik knih Oleho Nydahla (viz oddíl Lama Ole Nydahl) a mnoho brožur a textů různých učen. Důležité texty jsou z tibetštiny překládány do mateřských jazyků s ohledem na mentalitu jednotlivých národů.¹⁵⁰ Nejintenzivněji lze ale učení rozvíjet na různých meditačních kurzech (např. na kurzu ngöndra nebo kurzu phowy). Zpravidla trvá kurz několik dní a účastní se ho některý z nejvyšších lamů. V České republice probíhají kurzy v meditačním centru v Těnovicích u Plzně. V dnešní době umožňují šířit buddhistickou nauku i moderní technologie (rádio, internet apod.).

¹⁴⁷ Srov. NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 155.

¹⁴⁸ Ole Nydahl popisuje vztahy mezi členy jako meritokracii – vládu zásluh. Čím více toho děláš pro druhé, tím více toho máš podle jeho slov k povězení.

¹⁴⁹ Srov. NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 146.

¹⁵⁰ Například překládá-li se kniha do českého jazyka, je dbáno na to, aby byla co nejvíce srozumitelná pro českého člověka. Lidé musejí vědět, co znamenají slova, která říkají.

Financování a budování nových center je prováděno především ze zisku Nydahlových přednášek. Díky jeho popularitě jsou veřejné výklady hojně navštěvovány a výjimkou není ani několik set posluchačů. Část výtěžku je vydáno za pronájem sálu (haly apod.), zbytek se rozdělí mezi nadaci podporující rozvoj Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü ve světě a centrum, které přednášku organizuje. Sám Ole Nydahl k tomu dodává: „*Ve skutečnosti moc peněz nemáme. Podívejte se na mě. Nemám dům a obecně nemám skoro nic. Organizace má několik aut a motocyklů, které mohu používat. Mám několik pokojů v různých částech světa, kde leží mé oblečení. Můžu tam přijet, převléknout se a jet dál ... Tak utrácíme jen málo peněz a přitom jsme schopni toho hodně udělat.*“¹⁵¹

V dnešní době existuje více jak 700 center a klášterů linie Karma Kagjü v 51 zemích světa.¹⁵² Jejich cílem je zpřístupnit Buddhovo učení nezávisle na kultuře či politice. Centra vzájemně spolupracují na překladatelských a vydavatelských aktivitách a jsou pod správou 17. Karmapy. Mezinárodním centrem těchto aktivit bylo ustanoveno **Evropské centrum buddhismu Diamantové cesty**¹⁵³, které se nachází v Německu.

5.2 Buddhismus Diamantové cesty v České republice

Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü se v České republice objevil koncem sedmdesátých let, kdy poprvé přijel do naší vlasti Ole Nydahl, dánský buddhistický učitel. Lama zde několikrát přednášel v soukromém bytě v Praze, avšak k žádné trvalé spolupráci z politických důvodů nedošlo.¹⁵⁴ Oficiální začátky Buddhismu Diamantové cesty tedy spadají do první poloviny

¹⁵¹ NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. s. 148.

¹⁵² Viz *Centra* [online]. Posl. úpravy 23. 08. 2008 [cit. 2007-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://karmapa.cz/centra/>>.

¹⁵³ Více na *Europe Center – International Diamond Way Buddhist Project* [online]. Germany: Europe Center [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.europe-center.org/>>.

¹⁵⁴ Podle informací uvedených na oficiálních stránkách Pražského centra BDC se mimo jiné setkal s pozdějším poradcem prezidenta Václava Havla, Sašou Neumanem.

devadesátých let, konkrétně do roku 1994, kdy měl lama Ole Nydahl v Česku svou první veřejnou přednášku. Své učení předával v Městské knihovně Praze a krátce nato vzniklo v hlavním městě první meditační centrum.¹⁵⁵ Od té doby se centrum několikrát stěhovalo a k dnešnímu dni sídlí ve Vlčkově ulici v Praze 10.

Již v létě 1995 vedl lama Ole Nydahl první meditační kurz v Pecce na Královehradecku, kam dorazilo zhruba 600 příznivců tibetského buddhismu.¹⁵⁶ Diamantová cesta získávala na oblibě, a proto byla založena další centra v různých částech země (v Brně, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové). Dnes existuje v České republice kolem 50 meditačních center a skupin, které podle odhadu praktikujícího buddhisty Jana Látala sdružují na 500 členů (myšleno dlouhodobě praktikujícími buddhisty, nikoli pouze příležitostných zájemců o buddhismus).¹⁵⁷ Centra tvoří zázemí pro pravidelné přednášky a pro veřejné i soukromé meditace. Ve větších centrech se můžeme seznámit s významnými buddhistickými texty v knihách, které jsou psány v češtině, angličtině a němčině. Zájemci o Diamantovou cestu sem mohou přijít a dozvědět se více o buddhismu (z pohledu linie Karma Kagjü). Pod odborným vedením také zkusit medítovat. Centra také organizují soukromé i veřejné výklady cestujících učitelů z Čech a zahraničí.

V poslední době se škola Karma Kagjü rozvíjí v České republice velmi intenzivně. Lama Ole Nydahl přijíždí alespoň na jednu veřejnou přednášku ročně a pravidelně vede letní meditační kurz v Těnovicích u Plzně. K rozvoji této školy zajisté přispěly návštěvy současného nejvyššího představitele linie Karma Kagjü – 17. Karmapy Thinlā Thaje Dordžeho. Jeho Svatost navštívila Česko již dvakrát a pokaždé na její přednášky zavítalo tisíce žáků (více v oddíle 17. Karmapa Thinlā Thaje Dordže). V letošním roce 17. Karmapa navštíví naši republiku potřetí.

¹⁵⁵ Viz tisková zpráva *Buddhismus Diamantové cesty v České republice, kterou lze nalézt na [Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü](http://www.bdc.cz/index.php) [online]. Posl. úpravy 06. 06. 2009 [cit. 2009-06-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.bdc.cz/index.php>>.*

¹⁵⁶ Viz tamtéž.

¹⁵⁷ Viz rozhovor s českobudějovickým buddhistou Janem Látalem. Rozhovor se stoupencem školy Karma Kagjü proběhl ve velmi přátelském duchu, ačkoli v žádném případě jeho průběh nesplnil mé představy. Domnívala jsem se, že položím otázku a dostane se mi jasná a přímá odpověď. Realita byla ale poněkud jiná. Jeho odpovědi byly celkem obsáhlé, ale zároveň velmi obecného charakteru (nikoli například nějaká konkrétní data).

Šíření nauky je podporováno také přednáškami českých učitelů a návštěvami cestujících učitelů ze zahraničí.

Jak jsem výše uvedla, Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü byl v Česku zaregistrován Ministerstvem kultury jako samostatná náboženská společnost v roce 2007. Stal se tak z pohledu státu první a zatím jedinou oficiální náboženskou organizací buddhistů v České republice.¹⁵⁸ Tato společnost zajišťuje fungování center linie Karma Kagjü v naší zemi.

Čeští buddhisté se taktéž podílejí na překládání a vydávání knih s buddhistickou tematikou (většinou se jedná o knihy Oleho Nydahla). Od roku 2000 funguje nakladatelství **Bílý deštník**¹⁵⁹, které pravidelně vydává také časopis **Buddhismus dnes**¹⁶⁰. V rámci těchto aktivit se neustále pracuje na tvorbě české terminologie pro dosud neznámé pojmy.

Mezi nejznámější české učitele patří Radek Růžička, Roman Virt a Jakub Kadlec, který je od roku 1997 předsedou společnosti Buddhismu Diamantové cesty linie Karma Kagjü v ČR. Z českých center bych jmenovala dvě nejdůležitější – Těnovice a Vyhlídky.

Důležitým místem pro setkávání nejen českých buddhistů je již zmiňované meditační centrum v Těnovicích u Plzně. Místo pro vybudování centra bylo vybráno v roce 1996 lamou Olem Nydahlem a to zejména pro svou snadnou dostupnost z okolních států Evropy. Sám lama ho pojmenoval „*Paprasek nejvyššího dosažení*“.¹⁶¹ V následujících letech byly odkoupeny pozemky a v roce 1999 se zde konal první kurz *Phowa 1999*, o rok později kurz *Máhamudra 2000*. V roce 2001 si zde buddhisté vystavěli malou dřevěnou chatku, odkoupili další pozemky a získali povolení pro stavbu hlavní budovy. Navíc uskutečnili *Meditační kurz 2001*. Hrubá stavba byla dokončena v roce 2003, kdy se konal *Letní meditační kurz 2003*. V roce 2004 byl dokončen interiér budovy,

¹⁵⁸ Podle údajů na oficiálních stránkách Ministerstva kultury nebyla v České republice zaregistrována žádná jiná buddhistická společnost.

¹⁵⁹ Více o nakladatelství a jeho činnosti na *Nakladatelství Bílý deštník* [online]. Praha: Bílý deštník [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.bily-destnik.cz/index.php>>.

¹⁶⁰ Více o tomto časopise na *Buddhismus dnes* [online]. Brno: Buddhismus dnes [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.bdc.cz/buddhismUSDnes/>>.

¹⁶¹ Srov. POPOVIČ, M. Meditační centrum Těnovice. *Buddhismus dnes*, 2002, roč. 4, č. 6, s. 42 – 43.

zprovozněno topení a zorganizován *Malý letní kurz*. V následujícím roce proběhl druhý ročník *Malého letního kurzu* a také *Phowa 2005*. Centrum bylo zkolaudováno v roce 2006, kdy se buddhisté v Těnovicích sešli opět na *Malém letním kurzu* a na kurzu *Máhamudra 2006*. V roce 2007 získalo centrum další pozemky a uskutečnily se dva meditační kurzy (čtvrtý *Malý letní kurz* a *Phowa 2007*). Na rok 2008 přichystali buddhisté pátý *Malý letní kurz* a v témže roce došlo k setkání s významným lamou linie ŠHERABEM RINPOČHEN. Letos navštíví Těnovice nejvyšší představitel linie, 17. Karmapa. V současné době chce centrum dostavět sociální zázemí, sklad a dílnu. V budoucnu by tam buddhisté rádi vybudovali stúpu, na jejíž výstavbu spoří již několik let.

Meditační centrum v Těnovicích je otevřeno celoročně, nejvíce praktikujících buddhistů přijíždí o víkendech. Původně bylo založeno za účelem pořádání mezinárodních letních kurzů s českými učiteli a lamou Ole Nydahlem. Postupně přibyl *Malý letní kurz* a jiné víkendové kurzy s našimi a zahraničními učiteli. Pro právní a finanční zaštitění projektu byl v prosinci 1996 založen **Nadační fond Nydahl**¹⁶² (původně **Nadace Nydahl**), jenž je vlastníkem pozemků a zároveň majitelem celého projektu.¹⁶³

V jižních Čechách funguje již několik let buddhistické centrum Vyhlídky u Českých Budějovic. Skupina praktikujících buddhistů zde v roce 1999 zakoupila bývalé hospodářské stavení za účelem vybudování centra pro meditaci. V současné době je spravováno občanským sdružením Buddhická kulturní společnost, jejíž členové se aktivně podíleli na celém projektu. Stavení samotné bylo věnováno Nadačnímu fondu Nydahl. Od roku 2000 je centrum postupně renovováno. Mimo jiné zde probíhají meditační soustředění, umělecké workshopy

¹⁶² Více na *Nadační fond Nydahl: Podpora buddhismu Diamantové cesty v Čechách* [online]. Brno: Nadační fond Nydahl [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://nfn.cz/>>.

¹⁶³ Zájemci mohou získat podrobné informace o centru v Těnovicích (provoz centra, ubytování, doprava, podpora centra apod.) na *Centrum pro meditaci v ústraní Těnovice* [online]. Těnovice: Centrum pro meditaci v ústraní [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://bdc.cz/tenovice/>>.

či semináře o buddhistické filosofii. Několikrát navštívil místo také lama Ole Nydahl.¹⁶⁴

Česká centra aktivně spolupracují i s polskými a německými buddhisty. Je důležité zmínit, že většina center a projektů by nevznikla bez dobrovolné práce a ochoty svých členů. Samozřejmě za finanční pomoci jiných fyzických osob a právních subjektů.

¹⁶⁴ Více na *Buddhistická kulturní společnost & Centrum buddhismu Diamantové cesty Vyhlídky u Českých Budějovic* [online]. Vyhlídky: Buddhistická kulturní společnost & Centrum buddhismu Diamantové cesty [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://bks.cz/>>.

ZÁVĚR

Moje bakalářská práce se zabývá buddhismem Diamantové cesty, který se pomalu stává součástí naší kultury. Ukazuje se, že spojení starého východního učení s moderní západní kulturou není nemožné, ba naopak i dobře funguje. Škola Karma Kagjü je zajímavým příkladem toho, že tibetské duchovní tradice mohou existovat i v „západním světě“. Lidé toužící po práci s vlastní myslí žijí ve všech zemích, a tak si i tato škola získává své stoupence. Velkou měrou se na jejím šíření podílí, mnohými stoupenci obdivovaný, lama Ole Nydahl, jehož hlavním „posláním“ je na žádost 16. Karmapy cestovat a šířit nauky této tradice. Podle mě může svými přednáškami zaujmout, a tím přilákat do svých řad nové příznivce.

Při práci s literaturou a zejména při rozhovoru s Janem Látalem jsem se přesvědčila, že tato tibetská škola neklade tak velký důraz na studium, ale zaměřuje se spíše na praktickou stránku života. Důležité není roky studovat a mít detailní přehled (samozřejmě určitá znalost tématu je nutná), ale podstatné je meditovat. Meditace – ať už o samotě nebo s přáteli – jsou základní praxí této linie. Účast na různých meditačních kurzech (v Česku i zahraničí), kde se buddhisté setkávají s významnými představiteli této tradice, umožňuje jejich vlastní rozvoj.

Mám-li své poznatky shrnout, musím přiznat, že studium buddhismu Diamantové cesty a také samotné školy Karma Kagjü bylo nanejvýš zajímavé. Dozvěděla jsem se také více o buddhismu obecně a získané informace mi později pomohly ucelit si názor na toto učení. Myslím si, že buddhismus celkem přirozeně, nikoliv nějakou násilnou formou, vrůstá do celého světa a získává stále větší popularitu. Zejména díky jeho svobodnému přístupu k životu.

Pro buddhisty (nejen stoupence Karma Kagjü) je typické, že vše co dělají (meditace, účast na kurzech apod.) je čistě dobrovolné a závisí na samotné vůli člověka. Nemá-li člověk čas, například z pracovních či osobních důvodů, každý den cca 2, 3 a více hodin meditovat, neznamená to, že není pravý buddhista. Důležité je spíše jeho osobní cítění a souznění s touto tisíce let starou tradicí.

Sama jsem se přesvědčila o tom, že ne každý buddhista (zejména ten „západní“) je holohlavý mnich v červeném rouchu, navíc žebrající o jídlo, jak si někteří lidé v dnešní době stále ještě myslí. Mnozí z nás se podle mého názoru s buddhistou již setkali, aniž bychom ho vůbec poznali. Na první pohled se od nás „západní buddhisté“ totiž vůbec neliší. Pracují, popř. studují, stejně jako my, oblékají se stejně jako my a zajímají se o i stejné věci (hudbu, módu, přírodu apod.). Od ostatních se odlišují pouze v tom, že věří v Buddhovo učení a proto ho také praktikují.

Buddhismus samotný je téma velmi zajímavé, ať z hlediska svého vzniku, zakladatele, větvení nebo přístupu k životu. Mnoho z nás ho ale stále považuje pouze za „východní náboženství“, které se v „západním světě“ příliš nevyskytuje. Je to podle mého názoru tím, že lidé nemají o buddhismu dostatek informací a netouží ani nové poznatky získávat. Často odmítají, v horším případě přímo odsuzují, věci, lidi či náboženství, která neznají. Myslím si, že v dnešní společnosti chybí určitá vstřícnost vůči něčemu novému, resp. jinému a také ochota se vzdělávat.

Psaní této práce obohatilo mojí osobu o zajímavé a cenné poznatky, které by pro mě pravděpodobně zůstaly skryty. I přes všechna poznání, mě Buddhova nauka nezaujala natolik, abych i já sama se stala stoupencem buddhismu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knihy

BEER, R. *Symbols tibetského buddhismu*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2005. ISBN 80-7341-674-3.

CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. 1. vyd. Brno: Jota, 1997. ISBN 80-7217-002-3.

KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I. díl: Judaismus, islám, hinduismus, džinismus, buddhismus, sikhismus, pársismus*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0832-4.

KOLMAŠ, J. *Tibet: Dějiny a duchovní kultura*. 1. vyd. Praha: Argo, 2004. ISBN 80-7203-627-0.

LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. ISBN 80-85190-53-2.

LOPEZ, D. S. *Příběh buddhismu: Průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-54-3.

NYDAHL, O. *Čtyři přípravná cvičení: Ngöndro – první kroky v Diamantové cestě buddhismu*. 1.vyd. Brno: Bílý deštník, 2002. ISBN 83-909085-4-9.

NYDAHL, O. *Jak se věci mají: Současný úvod do Buddhova učení*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2007. ISBN 80-903821-1-8.

NYDAHL, O. *Moje cesta k lamům*. 2. vyd. Brno: Bílý deštník, 2005. ISBN 80-239-5351-6.

NYDAHL, O. *Moudrost okamžiku: Buddhismus Diamantové cesty v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2006. ISBN 80-239-7054-2.

NYDAHL, O. *108 otázek a odpovědí: Buddhova nauky v každodenním životě*. 1. vyd. Brno: Bílý deštník, 2002.

SNELLING, J. *Buddhismus*. 1. vyd. Praha: Ikar, 2000. ISBN 80-7202-616-X.

WANGU, M. B. *Buddhismus*. Praha: Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-184-0.

WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2978-1.

WERNER, K. *Náboženství jižní a východní Asie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1122-X.

VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1.

Časopisy

Buddhismus dnes. Brno: Bílý deštník, 1999, roč. 1, č. 1.

Buddhismus dnes. Brno: Bílý deštník, 2000, roč. 2, č. 2.

Buddhismus dnes. Brno: Bílý deštník, 2002, roč. 4, č. 5.

Buddhismus dnes. Brno: Bílý deštník, 2003, roč. 5, č. 7,

Buddhismus dnes. Brno: Bílý deštník, 2004, roč. 6, č. 8.

Buddhismus dnes. Brno: Bílý deštník, 2005, roč. 7, č. 10.

Dingir. Praha: Dingir, 2002, roč. 5, č. 3.

Dingir. Praha: Dingir, 2005, roč. 8, č. 2.

Internetové zdroje

Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü [online]. Posl. úpravy 06. 06. 2009 [cit. 2009-06-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.bdc.cz/index.php>>

Karmapa [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2007 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://karmapa.cz/uvod/>>

Karmapa v Praze [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2007 [cit. 2007-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.karmapavpraze.cz/kdo-je-karmapa/>>

Lama Ole Nydahl [online]. Posl. úpravy 01. 01. 2008 [cit. 2008-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.lama-ole-nydahl.cz/>>

14. *Šamar rinpoče* [online]. Posl. úpravy 11. 10. 2004 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.karmapa.cz/samarpa/default.htm>>

Bodhi Path Praha [online]. Praha: Bodhi Path, Posl. úpravy 23. 01. 2009 [cit. 2009-05-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.bodhipath.cz>>

Centrum pro meditaci v ústraní Těnovice [online]. Těnovice: Centrum pro meditaci v ústraní [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://bdc.cz/tenovice/>>

Buddhistická kulturní společnost & Centrum buddhismu Diamantové cesty Vyhlídky u Českých Budějovic [online]. Vyhlídky: Buddhistická kulturní společnost & Centrum buddhismu Diamantové cesty [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://bks.cz/>>

Ministerstvo kultury České republiky [online]. Praha: Ministerstvo kultury [cit. 2009-06-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/>>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I.	Tilopa	59
Příloha II.	Náropa	60
Příloha III.	Marpa	61
Příloha IV.	Milaräpa	62
Příloha V.	Gampopa	63
Příloha VI.	Linie Karmapů	64
Příloha VII.	Linie Šamarpů	64
Příloha VIII.	Zlatý řetěz Kagjü	65
Příloha IX.	Držitelé linie odkazu phowa	66
Příloha X.	Seznam center Karma Kagjü v ČR	68
Příloha XI.	Galerie	70

PŘÍLOHY

Příloha I. – Tilopa

Tilopa (988 – 1069) je spojován se samotným počátkem linie Karma Kagjü. Byl bráhmán pocházející z východní Indie. Již jako malý chlapec se setkal s věhlasným mistrem Nágardžunou, díky jehož nadpřirozeným schopnostem byl později jmenován vládcem malého indického království. Po čase, když už ho

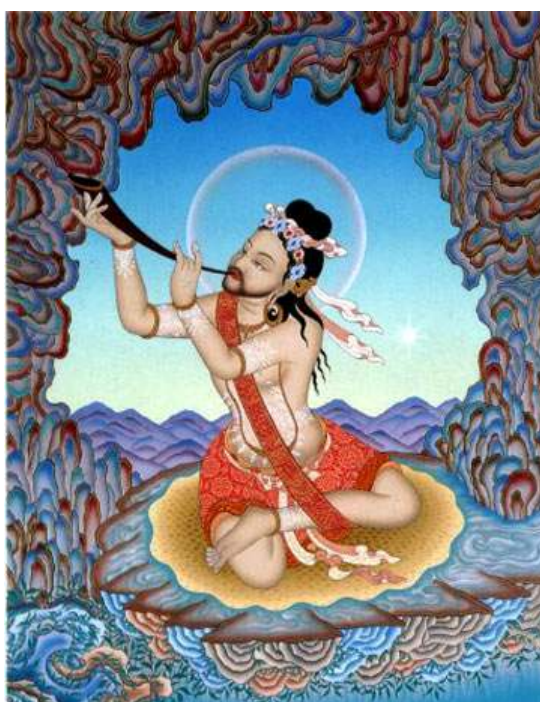

královský život omrzel, se stal mnichem v tantrickém chrámu Sómapurí v Bengálsku. Při vidění prý k němu přistoupila žena a zeptala se ho, zda chce dosáhnout opravdového osvícení. Tilopa v ní rozpoznal dákyňi, požádal jí o učení a přijal zasvěcení do *Čakrasamvaratantry*. Toto učení praktikoval 12 let v Sómapurí. V této době přijal za partnerku jogínku a byl nucen klášterní společenství opustit. Po svém vyloučení putoval Indií, setkával se s významnými učiteli a učil se od nich způsobům meditace. Aby se Tilopa uživil,

lisoval olej ze sezamových semínek (skt. *til* – od toho je údajně odvozeno jeho jméno). Jeho hlavním guruem se stal buddha Dordže Čhang, od kterého obdržel přímou transmisi nauk, zejména pak Velké pečeti. Tilopa se proslavil zejména jako velký mistr meditace a zvolil za udržovatele linie svého žáka Náropu.

Příloha II. – Náropa

Náropa (1016 – 1100) se narodil do královské rodiny v Bengálsku a dostal jméno Samantabhadra. Od dětství byl pečlivě vychováván tak, aby po smrti svého otce, převzal jeho královské povinnosti. V osmi letech začal projevovat zájem o buddhismus a dožadoval se, aby mohl odjet do Kašmíru a získat tak vyšší vzdělání. Když tam o tři roky později dorazil, začal u významných učitelů studovat umění, přírodní vědy, gramatiku, rétoriku a logiku. Po návratu domů byl přinucen oženit se s bráhmanskou dívkou Vimaladipi. Manželství trvalo pouhých

osm let a poté se Náropa vrátil zpět do Kašmíru, kde byl ustanoven novicem a tři roky studoval. Ve svých osmadvaceti letech odešel do Pullahari a na nedaleké univerzitě v Nálándě prohluboval své vzdělání. Později se stal opatem této školy a přijal jméno *Abhajakírti*. Jednoho dne se mu zjevila velmi ošklivá žena, jež byla vyzářením dákyne Vadžravaráhí. Ta vysvětlila Náropovi důležitost meditační praxe a vyzvala ho, aby vyhledal mistra Tilopu.

Náropa opustil Nálandu, vzdal se svých knih a vydal se hledat svého učitele. Nalezl jej ve východní Indii, když již na konci svých sil uvažoval ze zoufalství vzít si život. Tilopa podrobil Náropu dvanácti těžkým zkouškám, z nichž každá vedla k předání důležitých učeních. Náropa žil poslední roky v odloučení a zjevoval se jen výjimečně svým nejbližším žákům. Jako pokračovatele linie určil svého žáka, Tibetana Marpu.

Příloha III. – Marpa

Marpa (1012 – 1097) se narodil v jižním Tibetu a již v mládí se setkal s buddhismem. U lamy Drogmiho ze školy Sakjapa se učil sanskrtu a když učení ovládl, vyměnil všechn majetek za zlato a vydal se do Indie. Na cestě zavítal do Nepálu, kde se setkal s dvěma žáky Náropy, kteří na něj silně zapůsobili. Rozhodl se tedy vyhledat samotného mistra, což se mu po dlouhé a těžké cestě povedlo. Stal se jeho žákem a po dobu šestnácti let od něj získával tajná učení. Kromě toho se také vzdělával u jiných mistrů tehdejší Indie, např. u Džňánagarbhy, Kukuripy či Maitripy. Po návratu do Tibetu mnoho let překládal rukopisy tantrických nauk, jež si přinesl ze svých cest. Marpa založil klášter v Lhodagu a oženil se s Dagmemou, s níž zplodil několik synů. Do Indie se vydal ještě dvakrát, aby do Tibetu přinesl vícero nauk. Za svého žáka přijal Milaräpa (dalšího pokračovatele linie), kterého podrobil opakovaným testům a zkouškám. Až po splnění se rozhodl, že mu sdělí svá tajná učení. Marpa se proslavil zejména jako překladatel a zakladatel tradice Kagjüpa v Tibetu.

Příloha VI. – Milaräpa

Milaräpa (1052 – 1135) pocházel z provincie Gungthang v západním Tibetu. V sedmi letech přišel o otce a majetek rodiny připadl lakomým příbuzným. Ti s ním a jeho matkou zacházeli velmi hrubě. Zatrpklá matka se proto rozhodla, vyslat syna naučit tajům černé magie. Doufala, že skrze syna pomstí křivdy, kterých se na nich rodina dopustila. Milaräpa ovládl ničivé síly velmi rychle a nedlouho na to, způsobil smrt mnoha lidí. Jeho učitel magie ale těchto činů zalitoval a poslal Milaräpu za Rongtönen, lamou školy Ňingmapa. Jeho úkolem bylo Milaräpu zbavit negativního vlivu jeho karmy, způsobené kletbami černé magie. Lama ho ale brzy poslal k Marpovi, který ho podrobil velmi tvrdým zkouškám (například měl vlastníma rukama vystavět devítipatrovou věž). Když zkoušky zvládl, špatná karma se vstřebala a Marpa mu konečně předal své učení. Milaräpa žil mnoho let v odloučení, zrealizoval nauky a dosáhl plného osvícení. Potom začal přijímat žáky, ale nadále žil skromným životem. Proslavil se zejména svými mystickými písněmi, v kterých objasňoval své nauky. Milaräpa za sebou zanechal mnoho žáků, z nichž pokračovatel linie se stal Gampopa.

Příloha V. – Gampopa

Gampopa (1079 – 1153) se narodil v Ňalu ve východním Tibetu jako syn skvělého lékaře. Rozhodl se pokračovat v otcovu řemeslu, oženil se a měl dvě děti. V okolí se objevila epidemie a obě děti náhle zemřely. Onemocnění postihlo i jeho manželku. I když se Gampopa snažil sebevíc, vyléčit ji už nedokázal. Na smrtelném lůžku ho žena požádala, aby svůj život zasvětil buddhistické dharmě. V šestadvaceti letech byl tedy Gampopa vysvěcen na mnicha (podle

tradice školy Kadampa) a začal studovat u mnoha významných mistrů. Netrvalo dlouho a buddhistické učení zcela pochopil. Ve dvaatřiceti letech zaslechl o Milaräpovi a ihned poznal, že tento muž musí být jeho pravým učitelem. Vydal se tedy na cestu a po mnoha těžkostech ho konečně našel. Poté, co třináct měsíců přijímal mistrovo učení, rozhodl se odjet do Dhagpa a věnovat se hluboké meditaci. Po letech osamění založil klášter Daglha Gampo, jenž přitáhl pozornost mnoha žáků. Gampopa proslul jako vynikající spisovatel, jehož hluboký vhled do Buddhova učení byl ohromující.

Jeho hlavní žáci založili čtyři velké školy Kagjüpa, osm menších vzniklo později. Gampopa intenzivně rozvíjel učení Kagjüpa a po jeho skonu se stal držitelem linie jeden z jeho nejbližších žáků Düsüm Khjenpa, 1. Karmapa.

Příloha VI. – Linie Karmapů

1. Dusüm Khjenpa (1110 – 1193)
2. Karma Pakši (1204 – 1283)
3. Rangdžung Dordže (1284 – 1339)
4. Rolpä Dordže (1340 – 1383)
5. Dešin Šegpa (1384 – 1415)
6. Thongwa Döndän (1416 – 1453)
7. Čhödag Gjamccho (1454 – 1506)
8. Mikjö Dordže (1507 – 1554)
9. Wangčhug Dordže (1556 – 1603)
10. Čhöjing Dordže (1604 – 1674)
11. Ješe Dordže (1676 – 1702)
12. Čangčhub Dordže (1703 – 1732)
13. Dündul Dordže (1733 – 1797)
14. Thegčhog Dordže (1798 – 1868)
15. Khakhjab Dordže (1871 – 1922)
16. Rangdžung Rigpä Dordže (1924 – 1981)
17. Thinlä Thaje Dordže (*1983)

Příloha VII. – Linie Šamarpů

1. Khädub Dagpa Senge (1283 – 1349)
2. Khächhog Wangpo (1350 – 1405)
3. Chöpal Ješe (1406 – 1452)
4. Čökji Dagpa Ješe Pal Zangpo (1453 – 1524)
5. Könčhog Jönlag (1526 – 1583)
6. Mipham Čökji Wangčhug (1584 – 1630)
7. Ješe Ňingpo (1631 – 1694)
8. Palčhen Čökji Döndub (1695 – 1732)

9. Könčhog Džungnä (1733 – 1741)
10. Mipham Čödub Gjamccho (1742 – 1792)
11. Šamarpa ¹⁶⁵
12. Džamjang rinpoče (cca 1880 – 1947)
13. Thinklä Künčhub (1948 – 1950)
14. Mipham Čökji Lodö (* 1952)

Příloha VIII. – Zlatý řetěz Kagjü

1. Tilopa (988 – 1069)
2. Náropa (1016 – 1100)
3. Marpa (1012 – 1097)
4. Milaräpa (1040 – 1123)
5. Gampopa (1079 – 1153)
6. Düsum Khjenpa (1110 – 1193)
7. Dogon Rečhen (1148 – 1218)
8. Pomdagpa Sönam Dordže (1170 – 1249)
9. Karma Pakši (1204 – 1283)
10. Dubthob Orgjänpa (1230 – 1300)
11. Rangdžung Dordže (1284 – 1339)
12. Gjalwa Jungtön Dordže Pal (1296 – 1376)
13. Rolpä Dordže (1340 – 1383)
14. Khächhog Wangpo (1350 – 1405)
15. Dešin Šegpa (1384 – 1415)
16. Rinčhen Zangpo (15. století)
17. Thongwa Döndän (1416 – 1453)
18. Pengar Džampäl Zangpo (15./16. století)

¹⁶⁵ U jedenáctého Šamarpy se linie Šamarpů zastavila. Byl to lékař – bódhisattva žijící v severním Tibetu, který léčil pacienty pomocí léků, jež sám zdarma připravoval. Dohlížel na fyzické zdraví lidí i na jejich duchovní potřeby. Studoval i meditoval. Neexistují žádné záznamy, které by popisovaly jeho další buddhovské aktivity.

19. Paldzor Dondub (1427 – 1489)
20. Čhödag Gjamccho (1454 – 1506)
21. Denma Dubthob Taši Paldzor (1457 – 1525)
22. Mikjö Dordže (1507 – 1554)
23. Könčhog Jönlag (1526 – 1583)
24. Wangčhug Dordže (1556 – 1603)
25. Mipham Čhökji Wangčhug (1584 – 1630)
26. Čhöjing Dordže (1604 – 1674)
27. Ješe Ňingpo (1631 – 1694)
28. Ješe Dordže (1676 – 1702)
29. Palčhen Čhökji Dondub (1695 – 1735)
30. Čangčhub Dordže (1703 – 1732)
31. Čhökji Džungnä (1700 – 1774)
32. Dödul Dordže (1733 – 1797)
33. Mipham Čödub Gjamccho (1742 – 1792)
34. Päma Ňinčhö Wangpo (1774 – 1853)
35. Thegčhog Dordže (1798 – 1868)
36. Lodö Thaje (1813 – 1901)
37. Khakhjab Dordže (1871 – 1922)
38. Päma Wangčhug Gjalpo (1886 – 1952)
39. Paldän Khjence Ösel (1904 – 1953)
40. Rangdžung Rigpä Dordže (1924 – 1981)

Příloha IX. – Držitelé linie odkazu phowa

1. Küntu Zangpo
2. Dordže Sempa
3. Garab Dordže
4. Džampäl Šešen
5. Palgči Senge

6. Ješe Do
7. Drime Šeñen
8. Päma Džungnä/Guru Rinpoče
9. Thisong Decän (790 – 858)
10. Ješe Cchogjal
11. Ňang Tingdzin Zangpo
12. Dangma Lhungjäl Gjalchän
13. Džecün Senge Wangčhug
14. Gjalwa Šangton (1097 – 1167)
15. Khäpa Ňibum (1158 – 1213)
16. Guru Čhöber (1196 – 1231)
17. Thulšik Senge Gjalpa
18. Melong Dordže (1243 – 1303)
19. Kumárádža (1266 – 1343)
20. Longčhen Rabdžam (1308 – 1363)
21. Džigme Lingpa (1729 – 1798)
22. Džigme Gjalwa Ňugu (1765 – 1843)
23. Džamjang Khjence Wangpo (1820 – 1892)
24. Ösel Nacchog Rangdol (1842 – 1924)
25. Džigme Tenpä Ňima (1865 – 1926)
26. Džamjang Čökji Lodö (1893 – 1959)
27. Khjence Do Ngag Lingpa (1910 – 1991)
28. Lama Ole Nydahl (*1941)

Příloha X. – Seznam center Karma Kagjü v ČR

Bechyňe	bechyne@bdc.cz	
Benešov	benesov@bdc.cz	
Blatná	blatna@bdc.cz	
Brno	brno@bdc.cz	www.bdc.cz/brno
České Budějovice	ceskebudejovice@bdc.cz	
Český Těšín	ceskytesin@bdc.cz	www.bdc.cz/ceskytesin
Děčín	decin@bdc.cz	
Hradec Králové	hradeckralove@bdc.cz	www.bdc.cz/hradeckralove
Chomutov	chomutov@bdc.cz	
Jihlava	jihlava@bdc.cz	www.bdc.cz/jihlava
Jilemnice	jilemnice@bdc.cz	
Jindřichův Hradec	jindrichuvhradec@bdc.cz	www.bdc.cz/jindrichuvhradec
Karlovy Vary	karlovyvary@bdc.cz	www.bdc.cz/karlovyvary
Karviná	karvina@bdc.cz	
Kladno	kladno@bdc.cz	www.bdc.cz/kladno
Klatovy	klatovy@bdc.cz	
Kralupy nad Vltavou	kralupy@bdc.cz	
Kraslice	kraslice@bdc.cz	www.bdc.cz/kraslice
Kroměříž	kromeriz@bdc.cz	
Kyjov	kyjov@bdc.cz	
Liberec	liberec@bdc.cz	www.bdc.cz/liberec
Nymburk	nymburk@bdc.cz	
Olomouc	olomouc@bdc.cz	www.bdc.cz/olomouc
Opava	opava@bdc.cz	
Ostrava	ostrava@bdc.cz	www.bdc.cz/ostava
Pardubice	pardubice@bdc.cz	
Písek	pisek@bdc.cz	
Plzeň	plzen@bdc.cz	www.bdc.cz/plzen
Praha	praha@bdc.cz	www.bdc.cz/praha
Prachatice	prachatice@bdc.cz	
Přerov	prerov@bdc.cz	www.bdc.cz/prerov
Příbram	pribram@bdc.cz	
Rožnov pod Radhoštěm	roznov@bdc.cz	
Semily	semily@bdc.cz	www.bdc.cz/semily

Šumperk	sumperk@bdc.cz	
Tábor	tabor@bdc.cz	
Těnovice u Plzně (meditační a retreatové centrum)	tenovice@bdc.cz	www.tenovice.cz
Teplice	teplice@bdc.cz	
Troják (meditační a retreatové centrum)	trojak@bdc.cz	www.bdc.cz/trojak
Trutnov	trutnov@bdc.cz	www.bdc.cz/trutnov
Týn nad Vltavou	tyn-nad-vltavou@bdc.cz	
Uherské Hradiště	uherskehradiste@bdc.cz	
Ústí nad Labem	usti-nad-labem@bdc.cz	
Vsetín	vsetin@bdc.cz	
Vyhlídky u Českých Budějovic	ceskebudejovice-vyhlidky@bdc.cz	www.bks.cz
Vyškov	vyskov@bdc.cz	
Zlín	zlin@bdc.cz	
Znojmo	znojmo@bdc.cz	www.bdc.cz/znojmo
Žďár nad Sázavou	zdar-nad-sazavou@bdc.cz	

Příloha XI. – Galerie

17. Karmapa Thajé Dordže v Praze

17. Karmapa Thajé Dordže

**17. Karmapa Thajé Dordže
na Staroměstské radnici**

**16. Karmapa Rangdzung Rigpā Dordže
během ceremonii Černé koruny**

Lobpön Cechu rinpoče

14. Šamar rinpoče Mipham Čökji Lodö

Ole a Hannah Nydahlovi

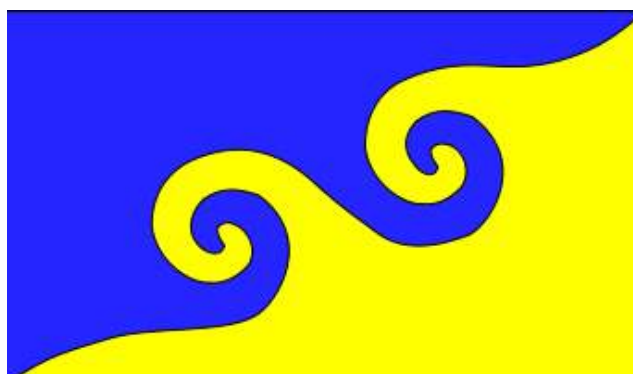

Vadžra

Kālačakra mandala – posvátný model vesmíru z barevného písku, který představuje palác obývaný 722 bohy a bohyněmi

Vlajka školy Kagjüpa

ABSTRAKT

CHVOSTOVÁ, V. Buddhismus Diamantové cesty s ohledem na linii Karma Kagjü. České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce – Mgr. Martin Klapetek.

Klíčová slova: Buddhismus, Buddhismus Diamantové cesty, Kagjüpa, Karma Kagjü, Karmapa, 16. Karmapa Rangdžung Rigpä Dordže, 17. Karmapa Thinlă Thaje Dordže, Šamar rinpoče, Ole Nydahl, meditace, meditační centrum, učitel – lama.

Práce se zabývá popisem nejmladšího směru Buddhova učení – Diamantové cesty. Konkrétně přibližuje jednu z tibetských škol – Kagjüpu, přesněji linii Karma Kagjü. První kapitola se zaměřuje na buddhismus samotný, jeho zakladatele a jádro této nauky. Druhá představuje buddhismus Diamantové cesty, jeho vznik, rituální praxi či symboliku, také literaturu a cestu k osvícení. Třetí kapitola popisuje vznik tibetské školy Karma Kagjü a charakterizuje její významné představitele. V úvodu této části je také nastíněno pronikání buddhismu do Tibetu. Čtvrtá část shrnuje meditační praxi této školy a vysvětluje důležitost postavy učitele. Závěrečná kapitola je věnována šíření Buddhismu Diamantové cesty linie Karma Kagjü v západním světě a také v České republice.

ABSTRAKT

The Diamond Way Buddhism in relation to the line of Karma Kagyu

Keywords: Buddhism, Diamond Way Buddhism, Kagyupa, Karma Kagyu, 16th Karmapa Rangjung Rigpe Dorje, 17th Karmapa Trinlay Thaye Dorje, Shamar Rinpoche, Ole Nydahl, meditation, meditation centre, guru – lama.

The bachelor thesis is about the youngest part of the Buddha's teaching – Diamond Way. In particular it describes one of the Tibetan school – Kagyupa, strictly speaking the line of Karma Kagyu. The first chapter is focused on the Buddhism itself, its founders and the heart of this teaching. The second part deals with the Diamond Way Buddhism, its origin, ritual practice or symbology, literature and the path of enlightenment as well. The third chapter describes the Tibetan school Karma Kagyu and its leaders. There is also explained how the Buddhism infiltrated to Tibet. The fourth part summarizes meditation practice of the school and it explains the important role of the teachers. The final chapter is dedicated to propagation of the line Karma Kagyu of Diamond Way Buddhism in western world and Czech Republic.